

curier economic legislativ

contract economic

FORȚA MAJORĂ

Caracterizare, efecte, confirmare

1. Planificarea economiei naționale ca mijloc de înfăptuire a rolului conducător al partidului și statului socialist în economie, constituie o necesitate obiectivă determinată de specificul modului de producție socialist, de necesitatea obiectivă a conducerii centralizate a uriașului organism complex și unitar pe care îl reprezintă economia socialistă.

Conducerea după un plan unic la nivelul economiei naționale se cere — în temeiul principiului centralismului democratic — a fi îmbinată cu inițiativa unităților socialiste executante ale planului, inițiativă ce se manifestă atât în domeniul elaborării proiectelor de plan, cât și cu prilejul realizării sarcinilor ce le sînt stabilite prin plan.

În Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, aprobat de Congresul al XI-lea al P.C.R., se prevede că „Păstrînd principiul conducerii unitare, pe baza planului unic, se va acționa continuu pentru extinderea autonomiei unităților economico-sociale în toate sectoarele de activitate; în același timp, este necesar ca dezvoltarea autonomiei, a inițiativei de jos, să fie realizată în cadrul concepției de conducere unitară, a programului unic de dezvoltare a societății noastre”.

În cadrul acestei concepții, Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978 a adoptat Hotărîrea C.C. al P.C.R. cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare, hotărîre în cadrul căreia se stabilesc măsuri care să conducă la întărirea autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare a fiecărei unități socialiste, în contextul conducerii unitare a întregii vieți economice prin planul național unic de dezvoltare economico-socială, în scopul stimulării creșterii eficienței economice, lărgirii schimburilor de produse, lucrări și servicii, precum și pentru fundamentarea, realizarea și depășirea sarcinilor de plan.

Acest principiu de bază se găsește pe deplin reflectat în legile adoptate de Marea Adunare Națională în iulie a.c. și anume: „Legea nr. 1 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1972 cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României, Legea nr. 2 pentru modificarea și completarea Legii finanțelor nr. 9/1972 și Legea nr. 3 pentru modificarea și completarea Legii contractelor economice nr. 71/1969.

Prin acest cadru legislativ creat se asigură nemijlocit aplicarea politicii economice a partidului și statului socialist, asigurîndu-se trecerea la o nouă calitate a activității economice, organele colective de conducere ale unităților socialiste avînd la dispoziție pirghii corespunzătoare pen-

tru îndeplinirea în cît mai bune condiții a rolului și atribuțiilor ce le revin, pentru stimularea creșterii eficienței economice, cointeresarea oamenilor muncii în valorificarea superioară a resurselor existente și obținerea de rezultate economice superioare.

Una din pirghiile create pentru perfecționarea relațiilor economico-financiare dintre unitățile socialiste, în scopul realizării în cît mai bune condiții a sarcinilor ce le revin din planul național unic, este contractul economic, pe care legea îl definește ca fiind „un instrument de bază în activitatea de planificare și de realizare a prevederilor înscrise în planul național unic de dezvoltare economico-socială a țării” (Art. 1, alin. ultim din Legea nr. 3 pentru modificarea și completarea Legii contractelor economice nr. 71/1969).

Prin contractele economice se stabilesc relații reciproce între unitățile socialiste în scopul asigurării îndeplinirii sarcinilor și obiectivelor ce revin unităților respective, pentru valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale și de forță de muncă, utilizarea cu maximum de eficiență a capacităților de producție, ridicarea nivelului calitativ al întregii activități economice.

Unul din principiile importante stabilite prin lege cu privire la rolul și funcțiile contractului economic, atît în domeniul activității economice interne, cît și în domeniul activității de comerț exterior, îl constituie principiul executării în natură a sarcinilor de plan ce fac obiectul contractului.

Astfel, prin lege se stabilește obligația pentru unitățile socialiste de a executa contractele economice în natură, cu respectarea întocmai a cantității, calității, termenelor și celorlalte obligații asumate, executare ce trebuie realizată pe întreaga durată pentru care contractele s-au încheiat (art. 33).

Nerespectarea contractelor economice de către unitățile socialiste, în principal sub aspectul executării în natură a obligațiilor, este considerată ca o încălcare a disciplinei de plan și contractuale și atrage după sine răspunderea patrimonială a unității în culpă (art. 44).

Răspunderea patrimonială pentru nerespectarea disciplinei contractuale, a disciplinei de plan, este determinată de aplicarea în viață a principiilor autogestunii economice și urmărește un dublu scop:

— stimularea unităților socialiste în vederea executării în natură a contractelor, prin sancționarea părții culpabile de neexecutare, executare cu întârziere sau necorespunzătoare și

— repararea prejudiciilor cauzate unităților socialiste prin nerespectarea contractelor.

Plata unor reparații patrimoniale de către partea în culpă pentru neexecutarea în natură a contractului, nu poate acoperi însă paguba adusă economiei naționale în întregul ei, prin îngreuierea sau primejduirea îndeplinirii unor sarcini din planul național unic de dezvoltare economico-socială.

Răspunderea patrimonială prezintă însă importanță prin rolul ei stimulator, preventiv, urmărind asigurarea executării în natură a contractelor.

2. Pentru cazurile — de excepție — în care neexecutarea obligațiilor contractuale, ori executarea întârziată sau necorespunzătoare a acestora, nu s-a datorat culpei debitorului, ci unor împrejurări străine de voința acestuia, respectiv forței majore, acesta este apărut de răspundere (Art. 46, alin. 1 din Legea contractelor economice).

În practica unităților socialiste și a organelor arbitrale, conținutul noțiunii de forță majoră este încă discutat.

Cu referire la înțelegerea justă a noțiunii de „forță majoră” considerăm că sînt necesare unele precizări în raport de noua reglementare legală, precizări care sînt de fapt și o revizuire a unui punct de vedere exprimat anterior¹⁾.

Asfel, deși, cum am mai arătat, Codul civil se referă la cazul de forță majoră (art. 1083, 1198, 1431, 1435, 1447, 1448, 1475, 1601, 1606 și 1625) și la cazul fortuit (art. 1083, 1156, 1158, 1435, 1461, 1475, 1556, 1567), nu definește în mod distinct conținutul acestor noțiuni, iar de cele mai multe ori le recunoaște aceleași efecte.

De exemplu, în art. 1083 Codul civil se prevede inexistența răspunderii pentru debitorul împiedicat în executarea conformă a prestației la care se obligase, de o forță majoră sau caz fortuit.

Literatura juridică burgheză folosește ambele noțiuni, încercînd însă să facă unele distincții referitor la conținutul lor, în sensul că forța majoră este considerată ca datorîndu-se unor împrejurări externe, iar cazul fortuit, unor împrejurări interne²⁾.

Potrivit acestei doctrine, aprecierea cazului fortuit se face în raport cu o diligență de grad diferit, după situația în care se invocă, deci pe bază de criterii subiective, iar forța majoră trebuie să constea într-o împrejurare care să îndeplinească trei condiții și anume: să fie de neînălăturat, neprevăzută și de neprevăzut.

În ce privește efectele însă, se consideră că atît cazul fortuit, cît și cel de forță majoră, exonerează de răspundere.

În literatura juridică socialistă, în cadrul răspunderii contractuale, nu se folosesc două noțiuni³⁾, ci, plecînd de la criteriile obiective de conduită dictate de relațiile noi socialiste, se consideră că exonerarea de răspundere nu poate opera decît în cazul în care neexecutarea obligației se datorează unei împrejurări inevitabile, unei forțe de neînvinș. „Numai o atare imposibilitate echivalează cu lipsa de culpă în neexecutarea obligației”⁴⁾.

În ce privește conținutul noțiunii de „împrejurare inevitabilă”, „forță de neînvinș”, din literatura juridică a țărilor socialiste, spre deosebire de doctrina burgheză, rezultă că, pentru a fi reținută ca forță majoră — împrejurare inevitabilă, forța de neînvinș — trebuie caracterizată în urma examinării complexe și complete a împrejurărilor în care a survenit evenimentul și, după ce s-a stabilit că ivirea acestuia a fost cu neputință de înlăturat prin mijloace care să fie din punct de vedere economic accesibile, în raport de locul și nivelul atins de tehnică în domeniul respectiv⁵⁾.

Rezultă astfel că în literatura juridică socialistă asupra forței majore, imposibilitatea de executare trebuie să fie apreciată, de la caz la caz, ținînd seama de datele specifice referitoare la acele elemente concrete pe baza cărora se poate stabili dacă debitorul are o culpă sau a fost în imposibilitate de a preveni și înlătura împrejurările ivite.

De altfel, și practica arbitrală consideră, în principiu, forța majoră ca o cauză care conduce la exonerarea de răspundere a debitorului pentru neexecutarea obligațiilor asumate prin contracte economice, numai dacă debitorul care o invocă dovedește faptul că neexecutarea acestora a survenit ca urmare a unor împrejurări imprevizibile și de neînălăturat (de neînvinș) (Dec. PAS nr. 3013/1964, publicată în *Rév. Arbitrajul de stat* nr. 2/1965, pag. 97).

Tribunalul Suprem al R.S.R., referîndu-se la raporturile dintre organizațiile socialiste, s-a pronunțat că prin forță majoră „se înțelege, spre deosebire de dreptul comun exclusiv acele cazuri, cu totul excepționale și care prin ele înșile constituie piedici absolute în ce privește executarea, cum este de exemplu o calamitate.

În caracterizarea forței majore, practica organelor juridictionale (arbitrale și judecătorești) s-a oprit în primul rînd asupra calamităților naturale, care prezintă neîndo-

ielnic atît caracterul de a fi imprevizibile, cît și pe acela de a fi de neînălăturat (de neînvinș).

În practica arbitrală s-a precizat că „intemperiiile care prin intensitatea și întinderea lor depășesc caracterul intemperiiilor obișnuite, previzibile și sînt de natură să constituie un impediment de neînălăturat pentru aducerea la îndeplinire, integrală sau parțială, a obligațiilor asumate” (Dec. PAS, nr. 3066/1964), pot duce la exonerarea de răspundere a debitorului, dar că „ploile, zăpezile și dezghețurile, care nu au proporțiile unor calamități naturale, nu constituie cazuri de forță majoră” (Dec. PAS, nr. 30/1963).

Chiar și incendiul — s-a pronunțat Arbitrajul interjudețean Tg. Mureș, prin hotărîrea nr. 689/1956 — nu constituie caz de forță majoră, decît dacă a fost urmarea unei împrejurări de neînălăturat, adică, dacă, cu toate măsurile preventive de siguranță care trebuiau luate, s-ar dovedi că incendiul era de neînălăturat.

„Forța majoră nu liberează pe debitor — a considerat Tribunalul județean Galați prin Decizia nr. 257/1955 — dacă este precedată de culpa acestuia sau dacă evenimentul poate fi prevăzut. Spre exemplu, scăderea ca și înghețul apelor Dunării fiind împrejurări frecvente ce intervin în timp de iarnă, nu pot fi invocate drept forță majoră deoarece puteau fi luate măsurile necesare în vederea acestei situații” (Legalitatea populară nr. 2/1956, pag. 239, cu no. V. Longhin).

În consecință, rezultă că în aprecierea forței majore trebuie avute în vedere, în primul rînd, condițiile concrete în care a survenit neexecutarea obligației contractuale, condiții care diferă de la caz la caz și care sînt de natură a determina astfel caracterul relativ al noțiunii de forță majoră.

De exemplu, o secetă îndelungată care calamitează recolta, constituie, în principiu, un caz de forță majoră. Această calamitate nu mai este însă de natură să exonereze de răspundere o gospodărie agricolă dotată cu instalații de irigare în vederea preîntîmpinării efectelor secetei, în afară de cazul în care se dovedește că seceta a dăunat chiar sursei de alimentare cu apă a instalației de irigat, făcînd-o nefolosibilă.

Practica arbitrală și judecătorească s-a orientat în mod constant în caracterizarea împrejurărilor naturale care constituie cazuri de forță majoră în ce privește efectul exonerator de răspundere, după elementele constitutive ale acestor împrejurări.

S-a stabilit astfel că, pentru a putea fi considerat un caz de forță majoră, evenimentul care a împiedicat executarea obligațiilor asumate de debitor prin contract trebuie să îndeplinească cumulativ două condiții și anume:

- să fie imprevizibilă, adică de neprevăzut la data cînd debitorul și-a asumat obligația (a încheiat contractul);
- să fi fost de neînălăturat (de neînvinș).

Numai în situația în care evenimentul invocat îndeplinește cumulativ cele două condiții, de a fi imprevizibil și de neînălăturat (de neînvinș) se poate considera că neexecutarea obligațiilor asumate prin contract (sau executarea cu întârziere ori executarea necorespunzătoare) este rezultatul unei cauze care exclude existența unei culpe în sarcina unității socialiste debitoare și, ca atare, neexistînd culpă, nu e locul de a i se angaja răspunderea.

Unitatea socialistă debitoare are obligația să dovedească imposibilitatea de executare, întocmind acte doveditoare a forței majore, să comunice unității creditoare survenirea imposibilității de executare, în 5 zile de la ivirea acesteia, și să-i comunice actele doveditoare, în 15 zile de la aceeași dată, precum și să comunice deîndată încetarea forței majore.

Desigur că neîndeplinirea acestor obligații nu duce la înlăturarea efectelor forței majore, dar dau naștere la dreptul creditorului de a cere daune pentru prejudiciul suferit din cauza acestor neîncunoștințări.

Trebuie reținut că imposibilitatea executării datorate forței majore, intervenită după întârzierea debitorului de a executa obligația în termenul contractual nu-l exonerează de răspundere.

Cazul de forță majoră fiind în mod obișnuit o situație de fapt, aceasta nu se înfățișează invariabil, ci are mereu

alt aspect, după varietatea fenomenelor care îl produc. În consecință, examinarea forței majore duce la constatări de speță, condiționate de durata și întinderea fenomenului caracterizat ca forță majoră.

Cazul de forță majoră, confirmat ca atare de organele competente, în principiu, exonerează de răspundere pe debitor, dar fiind, cum s-a arătat, o situație de fapt, exonerea operează în funcție de această situație. De aceea, efectele forței majore pot fi totale sau parțiale, definitive sau temporare.

Dată fiind importanța executării în natură a obligațiilor contractuale, organele competente să analizeze și să confirme forța majoră trebuie să analizeze cu toată atenția durata și întinderea forței majore, determinând concret efectele acesteia în timp și spațiu, pentru a ajunge la stabilirea în mod real a măsurii în care debitorul urmează să fie exonerat de răspundere, precum și a putea indica sau lua măsuri concrete pentru a asigura îndeplinirea sarcinii de plan periclitată prin ivirea forței majore.

Atunci când se constată că forța majoră a desființat complet posibilitatea de îndeplinire a obligației contractuale pe timpul validității sarcinii de plan, debitorul este exonerat total de răspundere pentru neexecutarea în natură a contractului.

De cele mai multe ori însă, calamitatea naturală reduce numai într-o proporție oarecare posibilitatea de îndeplinire în natură a obligațiilor contractuale. În acest caz, debitorul este exonerat numai parțial de răspundere.

În ce privește stabilirea proporției în care operează exonerarea de răspundere, trebuie avut în vedere că posibilitatea de executare a obiectului contractului — în întregul lui — se reduce în aceeași proporție în care forța majoră împiedică executarea în natură a acestuia, iar pe de altă parte, faptul că în cazul în care debitorul are obligații de livrare către mai mulți beneficiari, el nu poate fi ținut totdeauna a satisface pe diverșii săi creditori proporțional cu producția realizată în perioada de plan respectivă, mai ales când forța majoră a intervenit după ce o parte din contracte au fost deja executate, deoarece :

- forța majoră fiind un fenomen imprevizibil, debitorul nu a putut prevedea nici apariția, nici întinderea lui, pentru a face o redistribuire a produselor între beneficiari ;
- interesul general al economiei naționale poate impune uneori satisfacerea cu prioritate a unor beneficiari.

Forța majoră poate constitui uneori un obstacol temporar și atunci efectul ei este numai de a decala termenele de executare în natură a obligației până la încetarea împiedicării, debitorul urmînd a fi exonerat de răspundere pentru întîrzierea provocată, dar fiind ținut să îndeplinească obligația după ce obstacolul a dispărut.

3. Prin art. 46 al legii se stabilește :

„Unitatea socialistă a cărei obligație contractuală nu poate fi executată din cauză de forță majoră, constatăată potrivit legii, este apărută de răspundere și are obligația să aducă la cunoștință celeilalte părți imposibilitatea de executare survenită, în termen de cinci zile de la data apariției acestei cauze, și să-i comunice actele doveditoare, în termen de cel mult 15 zile de la aceeași dată ; de asemenea, este obligată să-i comunice de îndată data încetării cazului de forță majoră.

Cazurile de forță majoră se analizează și se confirmă de către Comitetul de Stat al Planificării, pentru produsele ale căror balanțe se aprobă prin planul național unic de dezvoltare economico-socială, și de către Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, pentru produsele ce fac obiectul celorlalte balanțe”.

Deci, spre deosebire de vechea reglementare a materiei, prin lege se stabilesc următoarele obligații, în sarcina unității care nu-si poate îndeplini obligațiile contractuale din cauză de forță majoră ;

- constatarea evenimentului ce constituie forță majoră, potrivit legii ;
- comunicarea către creditor a imposibilității de executare survenite, în 5 zile de la data ivirii acesteia ;
- comunicarea, în 15 zile de la aceeași dată, a actelor doveditoare ;

— comunicarea, de îndată, a datei încetării cazului de forță majoră.

Ceea ce constituie o reglementare cu totul nouă, o constituie faptul că prin lege s-a stabilit în sarcina Comitetului de Stat al Planificării și Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe de a analiza și confirma cazurile de forță majoră invocate, competența acestor organe stabilindu-se în raport de obiectul contractului, în sensul că dacă produsele ce fac obiectul contractului fac parte din acelea ale căror balanțe se aprobă prin planul național unic de dezvoltare economico-socială, competența analizării și confirmării aparține Comitetului de Stat al Planificării, iar dacă fac parte din celelalte balanțe, această competență aparține Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe.

Sintem de părere că această reglementare are în vedere necesitatea ca în cazul ivirii unor evenimente care întrunesc elementele constitutive ale forței majore și deci atrag imposibilitatea de executare a unor obligații contractuale asumate, este necesar ca părțile, organele lor tutelare și, în final, Comitetul de Stat al Planificării și Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe să analizeze situația creată, să o confirme și, stabilindu-i efectele, să ia cele mai cores-punzătoare măsuri pentru limitarea și înlăturarea efectelor acesteia, asigurînd îndeplinirea sarcinilor de plan.

Reglementarea analizei și confirmării forței majore și competențele date prin lege Comitetului de Stat al Planificării și Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, urmînd, în principal, nu preconstituirea unei probe care apoi să fie invocată de părțile interesate în fața organelor de jurisdicție economică, ci cunoașterea evenimentului intervenit, influența acestuia asupra realizării obligațiilor contractuale, a sarcinilor de plan și, mai ales, luarea măsurilor necesare pentru limitarea și înlăturarea efectelor forței majore în scopul asigurării îndeplinirii sarcinilor de plan.

Fiind însă o reglementare nouă, sînt necesare unele precizări, a căror respectare de către unitățile socialiste sînt de natură să contribuie la o mai operativă analiză și confirmare a forței majore și, mai ales, la stabilirea în mod operativ a măsurilor ce se impun pentru ca, prin limitarea și înlăturarea efectelor forței majore confirmate, să se asigure realizarea ritmică a sarcinilor de plan.

În primul rînd, este necesar ca unitatea socialistă confruntată cu evenimentul ce întrunește caracteristicile forței majore, să anunțe, potrivit legii, imposibilitatea de executare survenită, să întocmească actele constatatoare și să le comunice celeilalte părți, precum și să-i comunice deîndată încetarea forței majore.

În vederea analizei și confirmării ca forță majoră a evenimentelor survenite, de către organele competente prevăzute de lege, este necesar ca ministerele, alte organe centrale sau locale în subordinea cărora se găsește unitatea socialistă, în activitatea căreia s-ivit evenimentul, să ceară analiza și confirmarea forței majore în cel mi scurt timp posibil, să înainteze Comitetului de Stat al Planificării sau Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, după caz, înscrisul constatator al evenimentului, constînd în : orice document ce cuprinde date care să contribuie la o analiză corectă a împrejurărilor în care s-a declanșat și consumat evenimentul invocat ca forță majoră, precum și întînderea efectelor acestuia, precum și propuneri de măsuri concrete pentru limitarea și înlăturarea efectelor evenimentului invocat ca forță majoră.

La aceste acte doveditoare urmează a se anexa :

- extrase certificate pentru conformitate de pe contractul al cărui obiect este afectat prin evenimentul invocat ca forță majoră, din care să rezulte denumirea corectă a obiectului contractului sau prestației nerealizate. În cazurile în care mai multe contracte sînt afectate, se va întocmi și înainta un borderou al acestora care să cuprindă elementele esențiale de identificare a obiectului, părților și termenelor de executare ;
- dovada comunicării actelor doveditoare către cealaltă parte contractantă.

Considerăm necesar a preciza că cererile pentru analiza și confirmarea forței majore se vor adresa conducerii organelor competente, de către conducerile ministerelor, celorlalte organe centrale sau locale, care își vor însuși și măsurile propuse pentru limitarea și înlăturarea efectelor forței majore.

Desigur că organele competente stabilite de lege vor organiza, în cadrul aparatului respectiv, modul de analiză a evenimentelor invocate ca forță majoră și vor comunica la nivelul conducerii înfirmarea sau confirmarea forței majore. În cazul confirmării forței majore, se vor pronunța și asupra măsurilor propuse pentru limitarea și înlăturarea efectelor, sau pot propune măsuri în completare de natură a asigura realizarea sarcinilor de plan.

Sintem de părere că acest mod de a proceda se impune deoarece confirmarea unui eveniment ca forță majoră nu poate modifica sarcinile de plan, forța majoră avînd ca efect, sub aspectul disciplinei contractuale, doar exonerarea de răspundere a debitorului obligației pentru neexecutarea, executarea întîrziată sau necorespunzătoare a contractului.

Aceste precizări sînt necesare pentru a face o distincție netă între împrejurările reglementate de art. 43, alin. 2 care prevăd că în aceste situații sarcinile de plan nu se modifică, iar răspunderea debitorului subzistă, chiar dacă luarea măsurilor necesare executării contractului erau în sarcina organelor ierarhic superioare și nu au fost luate⁶⁾.

Apare, de asemenea, necesar ca actul confirmării forței majore către organele competente să fie comunicat de unitatea socialistă debitoare, celelalte părți contractante, pentru a se preveni nașterea unor litigii patrimoniale pentru neexecutarea contractului.

Considerăm necesar a mai arăta că, față de data intrării în vigoare a Legii nr. 3, pentru modificarea și completarea Legii contractelor economice nr. 71/1969, analiza și confirmarea forței majore de către organele stabilite de lege urmează a se face, pentru evenimentele invocate ca atare, după intrarea în vigoare a legii, urmînd ca pentru forța majoră intervenită anterior să se aplice dispozițiile legale sub incidența cărora s-au produs.

4. În trecut, practica arbitrală a asimilat cu forța majoră unele împrejurări — altele decît calamitățile naturale — cărora, în mod artificial, le-a recunoscut caracterul de a fi imprevizibile și de neînlăturat (de, neînvin).

Asemenea împrejurări au constat în :

— nerepartizarea la timp a materiei prime de organele competente, cînd debitorul a făcut demersurile necesare pentru a o obține ;

— neprimirea materiei prime, a produselor sau utilajelor din import.

În timp, chiar practica arbitrală a renunțat la punctul său de vedere privind asimilarea acestor împrejurări cu forța majoră. În adevăr, în prezent, măsurile privind perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, exclud asemenea anomalii, iar pentru cazurile în care, prin absurd, s-ar mai ivi, urmează a se aplica reglementările privind răspunderea patrimonială a unităților socialiste în culpă, inclusiv a celor de comerț exterior, pentru produsele destinate exportului sau provenite din import, precum și răspunderea contravențională și disciplinară a persoanelor fizice vinovate de neîndeplinirea obligațiilor ce le revin pe linia disciplinei de plan și contractuale.

În concluzie, considerăm că evenimentele ce pot constitui forță majoră sînt numai calamitățile naturale : inundații, secetă, îngheț, cutremure, incendii etc. și care, așa cum am arătat, îndeplinesc condițiile de a fi imprevizibile și de neînlăturat (de neînvin), bineînțeles cu precizările ce s-au făcut referitor la întinderea efectelor acestora.

Orice alte împrejurări care s-ar cere a fi asimilate cu forța majoră nu-și au justificare din punct de vedere juridic și economic, fiind de natură a conduce la slăbirea disciplinei de plan și contractuale.

5. Imposibilitatea executării unei obligații contractuale, cunoscută la data încheierii contractului și neinvocată a-

tunci, nu poate fi reținută ca o cauză de exonerare de răspundere pentru neîndeplinirea obligației contractuale respective.

Este de principiu că debitorul este exonerat de răspundere pentru neîndeplinirea unei obligații contractuale, dacă executarea în natură a devenit imposibilă dintr-o cauză de forță majoră. Dacă această imposibilitate exista de la început, obligația contractuală nu se putea naște, deci contractul nu putea fi încheiat, iar cînd această imposibilitate a survenit mai tîrziu, după încheierea contractului, ea constituie forță majoră și are ca efect exonerarea de răspundere.

Contractele economice sînt subordonate planului, iar la baza raporturilor contractuale dintre unitățile socialiste stau acte administrative de planificare emise de organele competente, acte care nasc pentru părți obligația legală de a încheia contractul. De aceea, existența unor acte administrative de planificare naște prezumția că executarea sarcinilor de plan ce se prevăd este posibilă și deci, în baza lor, se vor încheia contracte.

Imposibilitatea în care s-ar afla una din părți de a executa sarcina de plan stabilită prin actul de planificare, imposibilitatea cunoscută în momentul încheierii contractului, trebuie invocată în faza încheierii contractului, pentru ca organele de planificare să fie sesizate și deci să fie puse în situația de a putea lua măsuri pentru asigurarea realizării sarcinii de plan, fie de către alte părți, fie de către aceleași părți, cărora însă li se vor crea condițiile necesare realizării sarcinii de plan respective.

Întrucît unitățile socialiste au îndatorirea de a încheia contracte eficiente, care să asigure îndeplinirea în natură a sarcinii de plan, din această îndatorire rezultă pentru ele obligația de a învedera, chiar în faza încheierii contractului, orice imposibilitate — forță majoră — de a executa obligația ce le revine, pentru a nu se ajunge la încheierea unor contracte formale, inexecutabile.

Nu poate fi reținută deci decît ca o comportare culpabilă, atît față de interesele creditorului, cît și față de interesele economiei naționale, comportarea acelei unități socialiste care încheie un contract privind executarea unei obligații pe care știa, încă înaintea contractării, că n-o va putea îndeplini.

A arăta existența imposibilității de executare — a forței majore — încă din momentul contractării constituie astfel o îndatorire a unității socialiste debitoare, care adusă la cunoștința creditorului va duce la înlăturarea consecinței negative pentru economie, deoarece numai luînd cunoștință din timp de această imposibilitate, creditorul va putea face intervențiile necesare și va lua măsurile corespunzătoare preîntîmpinării prejudiciului, sub aspectul neîndeplinirii planului său de producție ce neexecutarea prestației respective i-ar putea provoca, evitîndu-se totodată încheierea unor contracte economice formale.

6. În ce privește raporturile dintre unitățile de comerț exterior din R.S.R. și clienții externi din țările socialiste, membrii în C.A.E.R., cu privire la caracteristicile și efectele forței majore, prin condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/75 Sect. 68, s-a precizat :

„Părțile sînt exonerate de răspundere pentru neexecutarea integrală sau parțială a obligațiilor contractuale, dacă aceasta a fost consecința unor cazuri de forță majoră“.

„Prin caz de forță majoră se înțeleg împrejurările care au intervenit după încheierea contractului, ca urmare a unor evenimente extraordinare, neprevăzute și inevitabile pentru una din părți“.

„Sarcina de a dovedi existența împrejurărilor care exonerază pe debitor de răspundere pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor, revine debitorului“.

Această reglementare confirmă punctul de vedere expus, cu privire la caracterizarea forței majore.

Invocarea forței majore în cadrul contractelor privind livrarea de produse destinate exportului se poate face în timpul executării contractului, chiar în situația inexistenței unui litigiu patrimonial și în scopul prevenirii acestuia.

Considerăm că, față de noua reglementare a analizării și confirmării cazurilor de forță majoră, dată prin Legea contractelor economice, acțiunea în constatarea a forței majore pentru produsele destinate exportului nu-și mai are obiect, hotărârea arbitrajului de stat prin care se stabilea că livrarea de mărfuri destinate exportului nu s-a putut face dintr-o cauză de forță majoră, urmînd a fi suplinită prin actul confirmării forței majore invocate, de către organele competente potrivit legii.

Constantin CĂTUȚ

1) Cu privire la „Forța majoră, caracterizarea și efectele ei, așa cum sînt reținute în practica arbitrală”, C. Cătuț — Rev. Arbitrajul de stat nr. 3/1965, pag. 3.

2) Cu privire la distincția dintre forța majoră și cazul fortuit a se vedea Fr. Deak, Cursul de drept civil — Teoria generală a obligațiilor, Partea I, pag. 238—242.

3) Fr. Deak — Op. cit. pag. 331.

4) Prof. I.B. Novîțki și prof. L.A. Lunț — „Teoria obligațiilor în U.R.S.S.”, pag. 420.

5) Idem, pag. 225—231.

6) „Cauze care fac imposibilă executarea în natură a contractelor. Forța majoră. Executarea contractului după încetarea forței majore”. — V. Datcu — Rev. „Optimal” nr. 2/1978, pag. 47.

Obligația de plată a prețului în contractul de cercetare științifică

În condițiile actualei revoluții tehnico-științifice, contractul de cercetare științifică devine principalul instrument juridic de valorificare a cercetărilor fundamentale, aplicative și pentru dezvoltare.

Un aspect important al activității de cercetare, îndeosebi al cercetării pentru dezvoltare, îl constituie aplicarea în practică a rezultatelor cercetărilor și stabilirea răspunderii unităților socialiste-părți în contractul de cercetare științifică pentru nevalorificarea rezultatelor cercetărilor. Problema s-a pus recent într-un litigiu soluționat de Arbitrajul de Stat Central prin Hotărîrea nr. 1123 din 15 martie 1979. Astfel, în temeiul contractului de cercetare științifică încheiat, unitatea de cercetare s-a obligat să execute tema „Cercetări privind eficiența paletizării, boxpaletizării și pachetizării în slinguri a produselor de pește oceanic depozitate pe navele frigorifice de transport”, iar beneficiarul să plătească prețul stabilit prin contract.

Pe parcursul executării contractului, părțile au analizat stadiul desfășurării lucrărilor de cercetare, consemnînd, în cuprinsul a două minute, că cercetarea se desfășoară, inclusiv sub aspect calitativ, conform temei-program de lucru convenite de comun acord de părți.

Unitatea de cercetare a predat beneficiarului lucrarea de cercetare executată, pe bază de proces-verbal de recepție, la termenul prevăzut în contract. În cuprinsul acestui act, semnat de împuternicitii părților, s-a menționat că lucrarea a fost elaborată conform temei-program și clauzelor contractului de cercetare științifică încheiat.

Factura emisă de executant pentru plata contravalorii lucrării de cercetare întocmite a fost acceptată la plată de beneficiar, dar organul bancar a refuzat să deconteze prețul, pe motiv că tema de cercetare nu are eficiență economică și, deci, nu se justifică aplicarea sa în practică.

Ca urmare a demersurilor făcute de beneficiar pentru achitarea prețului convenit, organul bancar a avizat favorabil lucrarea de cercetare, dar a condiționat efectuarea decontării de aplicarea rezultatelor cercetării în practică (condiție rămasă neîndeplinită).

Soluționînd pretențiile reclamantului-executant, de obligare a pîrfului-beneficiar la plata prețului stabilit prin

contract și a cheltuielilor de arbitrar aferente, organul arbitral le-a admis integral.

Hotărîrea pronunțată de Arbitrajul de Stat Central, împotriva căreia Banca pentru agricultură și industrie alimentară (Centrala) a introdus cerere de rearbitrar, a fost menținută prin Decizia P.A.S. nr. 2145 din 30 septembrie 1979.

În exercitarea dreptului de control, s-a reținut că într-adevăr, în concepția prevederilor Legii nr. 28/1969, privind organizarea activității de cercetare științifică în Republica Socialistă România, cercetarea științifică se consideră încheiată numai după aplicarea ei în producție și obținerea rezultatelor scontate. Dar, pentru realizarea acestui scop, prevederile art. 12, alin. 1 din H.C.M. nr. 77.1970, privind aplicarea sistemului contractual în activitatea de cercetare științifică, dispun că ministerele și celelalte organe centrale sînt ținute a lua măsuri pentru valorificarea în practică a rezultatelor obținute, în termen de cel mult 3 luni de la recepția lucrărilor de cercetare. În alineatele 2 și 3 al art. 12 se prevede că, în cazurile în care valorificarea rezultatelor cercetării necesită lucrări pregătitoare (executarea de investiții etc.), beneficiarul este obligat să întocmească un plan de măsuri în vederea valorificării rezultatelor obținute, care va fi înaintat organului ierarhic superior în termen de 30 zile de la recepție; în aceste cazuri, organul ierarhic superior va lua măsuri ca, în termen de cel mult 3 luni de la recepție, să se înceapă lucrările pregătitoare pentru valorificarea rezultatelor obținute. De asemenea, potrivit art. 13 din hotărîre, ministerele, celelalte organe centrale, consiliile populare, centralele economice, precum și unitățile subordonate lor, beneficiare ale rezultatelor activității de cercetare științifică, au obligația aplicării și generalizării în întreaga țară a aplicării cercetărilor încheiate cu rezultate pozitive, purtînd răspunderea pentru valorificarea cît mai rapidă a cercetărilor în țară și în străinătate și introducerii în practică a rezultatelor obținute imediat după omologare.

Or, din circumstanțele speței, rezultă că reclamantul a executat lucrarea de cercetare cu respectarea întocmai a temei-program de lucru și a clauzelor contractului de cercetare științifică intervenit între părți — împrejurare confirmată de pîrită și necontestată de către organul bancar. Totodată, din cuprinsul contractului nu rezultă că executantul și-ar fi asumat prin contract obligații referitoare la aplicarea în practică a cercetării elaborate, care era condiționată, potrivit recunoașterii beneficiarului, de efectuarea unor investiții (procurarea unor utilaje din străinătate).

Se poate conchide, pe baza interpretării corecte a dispozițiilor legale mai sus-reproduse, că răspunderea pentru aplicarea în practică și valorificarea cercetărilor încheiate revine beneficiarului, unitatea de cercetare avînd, desigur, obligația de a-și da concursul necesar în cadrul contractual convenit cu beneficiarul. Răspunderea unității de cercetare poate fi angajată numai în caz de neexecutare ori executare calitativ necorespunzătoare din culpă, a obligațiilor. O anumită incertitudine a rezultatului, caracteristică contractului de cercetare științifică, imprimă obligațiilor debitorului natura unor obligații de mijloace, cu consecințele corespunzătoare pe planul răspunderii.

Dispozițiile Legii nr. 28/1969 și H.C.M. nr. 77/1970 nu prevăd că plata lucrărilor de cercetare științifică se face după experimentarea și aplicarea lor în producție și, deci, nu sîntem în prezența unei derogări de la principiul, stabilit de art. 154 din Legea nr. 2/1979 pentru modificarea și completarea Legii finanțelor nr. 9/1972, în virtutea căreia plățile trebuie efectuate la data exigibilității obligațiilor.

Soluția pronunțată de primul arbitru de stat este menită să mărească răspunderea unităților beneficiare în contractarea unor cercetări pentru dezvoltare eficiente din punct de vedere economic și valorificarea lor neîntîrziată în practică.

dr Mircea MIHAIL

Regimul juridic general al creditării bancare

1. În aplicarea principiului autogestiei economico-financiare a întreprinderilor — instituit prin măsurile adoptate de Plenara din 22—23 martie 1973 — nevoile de fonduri ale acestora se acoperă într-o măsură mult mai mare din resurse proprii (a se vedea Revista economică — Supliment nr. 32/10 august 1979, p. 2 și urm.). Este adevărat că întreprinderile primesc de la societate fonduri pentru investiții și pentru acoperirea necesarului de mijloace circulante, dar acestea reprezintă doar avansuri acordate în anumite condiții stabilite de lege și care se restituie tot din veniturile proprii.

Un rol important însă în cadrul mecanismului economico-financiar revine creditului bancar care va asigura, în continuare, o parte însemnată din fondurile pentru producție și dezvoltare necesare unităților socialiste.

În aceste condiții era necesară îmbunătățirea regimului juridic al creditării, precum și întărirea controlului bancar asupra modului în care sînt gospodărite fondurile alocate și a respectării disciplinei financiare.

Pentru realizarea acestui scop, Legea finanțelor nr. 9/1972, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, asigură cadrul juridic corespunzător.

Potrivit dispozițiilor Legii finanțelor, creditul bancar se acordă și se derulează normal cu obligația îndeplinirii următoarelor condiții generale :

- creditarea directă prin băncile statului ;
- caracter planificat ;
- se acordă numai pentru destinații precise ;
- trebuie garantat cu valori materiale, cu resurse financiare prevăzute în bugetul de venituri și cheltuieli al unității beneficiare a se realiza în perioada viitoare, ori în alte condiții stabilite prin lege ;
- beneficiarul creditului datorează dobîndă ;
- obligația de rambursare la scadență.

2. S-a menținut forma creditării bancare directe. Aceasta înseamnă că unitățile socialiste care au necesități bănești, în completarea fondurilor proprii, se pot împrumuta numai de la băncile statului, întrucît relațiile de credit socialist sînt organizate de către stat. Totodată, împrumuturile bănești între unitățile socialiste sînt interzise. Organizarea de către stat a creditului bancar permite ca din disponibilitățile bănești din economia națională concentrate prin intermediul instituțiilor bancare și de economii, să se repartizeze sumele necesare pentru completarea fondurilor proprii ale unităților socialiste și ale persoanelor fizice.

3. Creditul bancar are caracter planificat. Creditele pot fi acordate numai în limitele planului de credite, care stabilește volumul creditelor necesare pentru dezvoltarea producției, serviciilor și circulației mărfurilor, realizarea de obiective de investiții la unitățile socialiste, pentru anumite nevoi ale populației, precum și resursele de acoperire. Planul de credite pe termen scurt se elaborează de Banca Națională a R.S.R. și băncile specializate, împreună cu Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Finanțelor, ministerele, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București și se aprobă prin decret. Planul de credite pe termen mijlociu și lung se elaborează de către Ministerul Finanțelor, împreună cu băncile și Comitetul de Stat al Planificării și se aprobă prin decret al Consiliului de Stat odată cu desfășurarea pe titulari a indicatorilor din planul național unic și bugetul de stat. Peste volumul aprobat prin planurile de credite se pot acorda credite numai pentru sar-

cini noi de plan și depășiri de plan, în condițiile stabilite în dispozițiile speciale ce reglementează respectivele categorii de credite.

4. Beneficiare ale creditelor bancare pot fi unitățile economice de stat, cooperatiste și obștești, care îndeplinesc două condiții : sînt organizate pe principiul autogestiei economico-financiare și au personalitate juridică.

Legea finanțelor permite acordarea de credite bancare și unităților economice componente fără personalitate juridică, însă numai dacă sînt autorizate să contracteze astfel de credite de către unitatea socialistă din care fac parte. Răspunderea pentru utilizarea și rambursarea creditelor la termen revine unității care a autorizat acordarea creditului respectiv.

De asemenea, băncile pot acorda credite și altor persoane juridice (ex. societăți mixte), precum și persoanelor fizice, în anumite condiții prevăzute de lege.

Creditele pot fi acordate de către bănci beneficiarilor acestora numai în cadrul plafoanelor aprobate în acest scop.

5. Pentru creditele acordate de bănci, unitățile beneficiare datorează dobînzii. În cazul în care beneficiarii creditelor întîrzie rambursarea lor la scadență, se datorează dobînzii majorate, care vor afecta beneficiul unității creditate, așa cum rezultă din prevederile art. 11 al Legii privind formarea, planificarea, destinația și vîrsarea beneficiilor. Mai exact va fi afectată acea parte a beneficiului care revine întreprinderii pentru formarea de fonduri proprii și pentru stimularea materială suplimentară a personalului muncitor. Se înlătură în acest fel situația din trecut cînd dobînzile majorate, ca și cele pentru creditele curente, se includeau în costuri și nu constituiau un element de cointerese a întreprinderilor în eliminarea cazurilor de folosire nerațională a fondurilor materiale și bănești. Totodată, prin măsura legislativă din Legea nr. 29/1978 se asigură o corelație strînsă între pîrghia dobînzii bancare și cea a beneficiului și o accentuare mai pronunțată a funcțiilor și rolului dobînzii (T. Roșca, Creditul — instrument de întărire a autogestiei, în „Revista economică” nr. 49 din 8 decembrie 1978, 13). Nivelul dobînzilor datorat pentru creditele bancare este cel prevăzut de Decretul nr. 234/1974.

6. Legea finanțelor, modificată și completată, stabilește în mod expres și natura juridică a raporturilor de creditare. Astfel, în art. 57 al legii se prevede că relațiile de credit între bănci și unitățile economice beneficiare sînt raporturi contractuale. Ele se stabilesc prin contractul de credit care urmează să cuprindă următoarele elemente specifice : volumul creditelor ce urmează a se acorda, condițiile de acordare și de rambursare a creditelor, nivelul dobînzilor, obligațiile și răspunderile unităților economice.

De o deosebită importanță este prevederea legii care stabilește obligația de a semna contractele de credit și de către centralele sau ministerele cărora unitățile beneficiare le sînt direct subordonate, atunci cînd la acordarea creditelor nu sînt asigurate condiții pentru rambursarea creditelor. Cu aceeași ocazie, pentru acordarea creditului, este necesară întocmirea unor programe de măsuri pentru îmbunătățirea activității economico-financiare a unității beneficiare. Mai mult chiar, dacă programul de măsuri nu asigură rambursarea creditului solicitat, banca poate refuza acordarea lui.

Prin prevederile citate raporturile juridice dintre bănci și unitățile economice devin mai clar precizate și se instituie o răspundere sporită pentru ambele părți în gospodărirea fondurilor materiale bănești. Trecerea la acțiunea de negociere a creditelor pe seama contractelor economice va elimina situația în care atenția băneilor este îndreptată îndeosebi asupra posibilităților de înlăturare a fenomenelor deja apărute în economia întreprinderilor, pentru viitor crescînd influența băncilor în prevenirea unor fenomene negative, în ridicarea eficienței activității economice a întreprinderilor în toate stadiile (T. Roșca, loc. cit. p. 12).

Ca atare, pentru acordarea creditelor bancare nu este suficient ca să existe prevederi de plan (în planurile de credite), ci trebuie să se încheie contracte de credit care concretizează raporturile dintre bănci și unitățile economice, în cadrul general stabilit prin lege.

7. Încheierea contractelor de credit este însă precedată de efectuarea unei analize prealabile asupra situației economico-financiare a unității creditate. Această analiză se efectuează de către banca solicitată a acorda creditul. Numai dacă la această analiză se constată că sînt asigurate condițiile pentru rambursarea la termen a creditului, banca poate trece la încheierea contractului de credit. În caz că nu sînt asigurate condițiile de rambursare și nu se prezintă un program de măsuri corespunzător de îmbunătățire a activității economico-financiare a unității, legea prevede dreptul băncii de a refuza încheierea contractului de credit.

Creditarea poate fi refuzată și dacă :

- produsele ce se execută nu au desfacere asigurată prin contracte la intern sau export potrivit destinației stabilită prin plan, ori nu au prețuri legal fixate ;
- investițiile și lucrările de construcții-montaj, deși sînt prevăzute în plan, nu au asigurate condițiile legale de execuție ;
- nu sînt create condiții de utilizare eficientă a fondurilor.

8. Creditul bancar se acordă numai pentru **destinații precise**, deoarece numai în acest fel se asigură folosirea lui în acord cu interesele economice prioritare ale economiei naționale. Destinația precisă a creditului este avută în vedere atît cu ocazia elaborării planurilor de credite (pe termen scurt și pe termen mijlociu și lung), cît și la încheierea contractului de credit. Nerespectarea destinației creditului acordat atrage încetarea creditării.

9. O prevedere importantă o constituie **interdicția** de a se menține la creditare curentă a aprovizionărilor și celorlalte cheltuieli care sînt aferente producției fără desfacere. Această interdicție se corelează cu cea prevăzută de Legea contractelor economice (nr. 71/1969), modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 în ce privește lansarea în fabricație de produse care nu au asigurată desfacerea prin contracte sau comenzi ferme pentru consumul intern sau pe piața externă.

10. De asemenea, este de relevat că odată cu dreptul de a înceta creditarea pentru nerespectarea condițiilor contractului de credit și a destinației creditului, băncilor le revine obligația legală de a **sesiza organul ierarhic superior** al beneficiarilor respectivi de credite pentru a se lua măsuri de intrare în legalitate și de sancționare a celor vinovați.

11. Din ansamblul prevederilor Legii finanțelor rezultă că în relațiile de credit băncile au o poziție aparte, un rol complex, acționează într-o dublă calitate. Pe de o parte, ele participă la raporturile juridice ce se nasc din încheierea și executarea contractelor de credite, avînd toate drepturile și obligațiile ce le implică calitatea de parte în aceste contracte. Pe de altă parte, ele acționează în calitate de organe ale statului, investite cu atribuții de natură financiară, adică de organizare, conducere și îndeplinire a activității financiare. În această a doua calitate băncile, ca reprezentante ale statului, au o serie de atribuții specifice dintre care amintim : elaborarea sau participarea la elaborarea, după caz, a planurilor de credit ; analiza prealabilă încheierii contractelor de credite asupra situației economico-financiare a unității creditate și a asigurării rambursării creditelor la termen ; dreptul de a refuza acordarea creditelor solicitate de unitățile economice, în anumite cazuri ; dreptul și obligația de a controla la unitățile economice folosirea creditelor potrivit destinației, existența garanțiilor materiale, respectarea con-

dițiilor stabilite în contractele de credite, precum și modul în care unitățile creditate acționează pentru îndeplinirea sarcinilor de plan și respectarea disciplinei financiare ; dreptul de a înceta creditarea și obligația de a sesiza organul ierarhic superior în vederea luării măsurilor pentru intrarea în legalitate și sancționarea celor vinovați atunci cînd beneficiarii de credite nu respectă destinația creditului și alte condiții din contractele de credite.

Prin atribuțiile conferite băncilor în cea de-a doua calitate, s-a urmărit, potrivit indicațiilor documentelor adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978, întărirea controlului bancar asupra modului în care sînt gospodărite fondurile alocate și a respectării disciplinei financiare.

Creșterea rolului băncilor și a pirghiilor pe care acestea le manevrează nu conduce la aplicarea restrînsă a principiilor autoconducerii muncitorești și obligația de economico-financiare și a știrbirii independenței operative a unităților economice, întrucît băncile desfășoară în realitate acțiuni de sprijinire a întreprinderilor în prevenirea și eliminarea situațiilor de gospodărire necorespunzătoare a fondurilor materiale și bănești.

În funcție de formele creditului bancar, legea stabilește, pe lîngă condițiile generale de acordare și utilizare analizate și unele condiții speciale.

dr. Ioan CONDOR

comerț exterior

Riscul în comerțul internațional (IV)

Riscul privind scumpirea materiilor prime și a manoperei

Fenomenele inflaționiste care și-au pus amprenta negativă pe economia țărilor capitaliste generează, printre alte urmări, și scumpirea materiilor prime și a manoperei care se încorporează în echipamentele industriale, în mașin-unelte, în construcții și montaje care fac obiectul exporturilor complexe, respectiv al contractelor internaționale de realizare de mari ansambluri industriale. Cum aceste fenomene se repercutează asupra costurilor finale a unor asemenea exporturi, devenind nerentabile în raport cu prețul de vînzare inițial stabilit la data perfectării contractului, practica internațională a impus folosirea unor modalități de înlăturare totală, sau cel puțin parțială, a consecințelor pe care le au scumpirea materiilor prime și a manoperei.

CLAUZA DE CORECTARE A PREȚULUI POTRIVIT FORMULEI ELABORATE DE C.E.E./O.N.U.

Este bine cunoscut faptul că un contract comercial nu este supus numai riscului valutar, legat direct de fluctuațiile monedei. Rentabilitatea unor vînzări internaționale, în special a acelor a căror executare necesită un timp mai îndelungat, cum este cazul furniturilor de echipamente industriale, este în funcție de costul mai multor elemente ale prețului de producție : materia primă, forța de muncă etc. Metoda elaborării prețurilor de ofertare și, în final, de contractare prin includerea, ca elemente componente, a unor adaosuri care să reprezinte coeficientul previzibil de scumpire a materiilor prime și a manoperei pe perioada cît durează realizarea și livrarea obiectivului industrial (sau civil) contractat, în frecvente cazuri nu dă rezultate, datorită faptului că prețul astfel stabilit devine necon competitiv.

Pentru înlăturarea acestui inconvenient, părțile dintr-un contract complex de export pot recurge la adoptarea formulei de corectare (revizuire, rectificare) a prețului, elaborată de C.E.E./O.N.U. și prevăzută în Condițiile generale

de model 188 și 574 pentru furnizări și montaje de materiale și echipamente de import și export. Formula aminată, pe cât de simplă, pe atât este de eficientă, dînd posibilitatea de corectare a prețurilor în funcție de majorarea prețurilor la materii prime și la manoperă (21; 313). Redăm formula, așa cum este înscrisă în condițiile generale menționate :

$$P_1 = \frac{P_0}{100} \left(a + b \frac{M_1}{M_0} + \frac{S_1}{S_0} \right)$$

în care :

P_1 = Preț final de facturat

P_0 = Preț inițial al mărfii stipulat în contract.

M_1 = Media (aritmetică sau ponderată) a prețurilor (sau indicilor de prețuri) pentru... (natura materiilor de referință) în timpul perioadei... (adică, precizarea perioadei de referință care poate să fie definită printr-o fracțiune a termenului de livrare, sau prin termenul de livrare întreg).

M_0 = prețul (sau indicii de preț), pentru aceleași materii la data fixată mai sus pentru P_0 .

S_1 = Media (aritmetică sau ponderată) a salariilor (inclusiv asigurările sociale) sau indicii salariilor (inclusiv asigurările sociale) pentru... (precizarea categoriilor de forță de muncă și sarcini anexe) în timpul perioadei... (precizarea perioadei de referință care poate să fie definitivă printr-o fracțiune a termenului de livrare, sau prin termenul de livrare întreg).

S_0 = salarii (inclusiv asigurări sociale), sau indici de salarii (inclusiv asigurări sociale) pentru aceleași categorii, la data fixată mai sus pentru P_0 a, b, c, reprezentînd procentul admis în mod forțat al elementelor particulare în prețul inițial a cărei sumă este egală cu : $a + b + c = 100$.

a = parte fixă (costuri constante)

b = parte de materii

c = parte de salarii (inclusiv asigurări sociale).

Dacă este necesar, b, și eventual c, pot să fie descompuși în atîtea procente parțiale (b_1, b_2, b_3) cîte elemente de variație sînt luate în considerație.

Pentru o eficiență finală a clauzei de mai sus, comercianții care negociază tranzacții privind livrări de linii tehnologice, livrări la cheie etc. trebuie să dea toată atenția formulării, fără echivoc, a următoarelor elemente care, în final, prezintă o importanță deosebită în decontarea prețului :

— se vor stabili cu precizie documentele de referință pentru determinarea prețurilor la materiile prime și la salarii ;

— din modul de redactare a clauzei trebuie să rezulte dacă calculul pretului final se face pentru fiecare livrare parțială, la recepția finală etc. ;

— se înscrie, de asemenea, limita minimă a diferențelor rezultate (+) de la care se recalculează prețul ;

— o mare importanță o prezintă evaluarea elementelor parte fixă, care corespunde în economia întreprinderilor capitaliste cu costurile constante, altele decît materia primă și salariile personalului direct productiv. Practica relevă că acestea pot prezenta 10—20% din costul total al produsului respectiv.

În baza formulei prezentate mai sus, într-un contract de import a unor cazane de abur încheiat de o întreprindere română de comerț exterior cu un vânzător din R.F. Germania am întilnit următoarea clauză :

„Prețul prevăzut în prezentul contract va fi corectat — pentru a fi adus la nivelul prețurilor la data livrării după următoarea formulă“ : urmează formula de mai sus, în care :

P_0 = preț de bază la data contractului (ipotetic 150 000 DM)

M_1 = prețul valabil în R.F.G. pentru oțelul Thomas la data revizuirii ;

M_0 = prețul acestui oțel în ziua încheierii contractului ;

S_0 = salariul mediu pentru un muncitor necăsătorit, în industria metalurgică din regiunea Rinul de Nord, la data încheierii contractului ;

S_1 = idem, în vigoare la 3 ani după încheierea contractului ;

a = partea fixă — 10%

b = partea de materii — 50%

c = partea de salarii — 40%

În continuare, în aceeași clauză se fac următoarele precizări :

„Modificarea de prețuri la materii prime și manoperă care intervin eventual între termenul contractual de livrare și data efectivă a livrării nu se iau în considerare dacă întîrzierea se datorează vânzătorului. În cazul livrărilor anticipat, modificările respective vor fi luate în considerație numai pînă la data livrării efective.

Corectarea prețului se va face numai dacă codificarea prețului la oțelul Thomas și la manoperă, la data efectuării plății reprezintă mai mult de $\pm 1\%$ față de prețul furniturii stabilit prin prezentul contract“.

Așadar, această clauză consemnează acordul părților pentru ca prețul mărfii care constituie obiectul contractului să fie corectat la termenele stabilite, de regulă data plății, în funcție de indicii de modificare a prețurilor la materiile prime de bază și a manoperei. Evident, ea se adoptă, așa cum rezultă din cele arătate mai sus, în cazul acelor contracte al căror obiect au un ciclu lung de fabricație și de valori mari, care au deci un termen mai îndepărtat de livrare.

Să presupunem că la data efectuării plății, în condițiile în care termenul de livrare a fost respectat, materiile prime, respectiv oțelul Thomas a înregistrat o creștere de 12% și manopera de 10%.

Luînd în calcul elementele stabilite prin clauza redată mai sus și cele de creștere indicăte de statisticile oficiale cu privire la creșterea prețului la oțelul Thomas și la manoperă, corectarea prețului inițial la furnitura în cauză se calculează, după cum urmează :

Materia primă, am arătat mai sus, deține o pondere de 50%, iar în momentul livrării furniturii, acesta înregistrează o creștere cu 12%. Deci :

$$b \frac{M_1}{M_0} = 50\% \times 12\% = 6\%$$

Manopera are o pondere de 40%, iar indicele de creștere este de 10%.

Deci :

$$c \frac{S_1}{S_0} = 40\% \times 10\% = 4\%$$

Așadar, valoarea materiilor prime, prevăzută în contract, crește față de prețul întregii furnituri cu 6% ($50 + 6 = 56$), iar costul manoperei față de perioada inițială crește cu 4% ($40 + 4 = 44$).

În aceste condiții, prețul la care urmează să se factureze marfa va suferi următoarea corectare, față de cel inițial :

$$P_1 = \frac{150\ 000}{100} (10 + 56 + 44) = 1500 \times 110 = 165\ 000$$

CORECTAREA PREȚURILOR CONTRACTUALE ÎN BAZA INDICILOR DE CREȘTERE A ACESTORA

Preîntîmpinarea sau cel puțin diminuarea urmărilor pe care le pot avea fenomenele inflaționiste asupra tranzacțiilor comerciale internaționale perfectate, ale căror obiect se realizează într-o perioadă mai îndelungată, poate fi realizată și pe alte căi — în afara clauzei axate pe formula C.E.E./O.N.U., care are în vedere scumpirea materiilor prime și a manoperei —, printre care în practica comercială o aplicație relativă frecventă o cunosc clauzele de corectare a prețurilor bazate pe indici de creștere a acestora. De asemenea, plecînd tot de la acești indici, în anumite tranzacții riscurile decurgînd din creșterea prețurilor pot constitui modalități de consolidare a contractului înainte de încheierea lui.

a) Clauza de corectare a prețului în baza indicilor de creștere a prețurilor unor mărfuri. Urmările fenomenelor inflaționiste din economia țărilor capitaliste sînt comensurabile, fiind exprimate prin indici de creștere a prețurilor publicați pe produse, grupe de produse, ramuri industriale

sau sintetic pe întreaga economie a unei țări ; de asemenea, ei pot fi calculați de întreprinderi de comerț exterior, institute de specialitate sau grupări profesionale. Cum asemenea indici exprimă creșterea prețurilor la anumite perioade de timp în raport cu momentul inițial dat, ei pot fi adoptați pentru corectarea prețurilor stabilite în contractele comerciale internaționale care au ca obiect livrări de mașini și utilaje, echipamente industriale, obiective industriale și civile la cheie etc.

Clauza de corectare a prețului în baza indicilor de creștere a prețurilor unor mărfuri poate fi astfel formulată : „Prețul stabilit prin prezentul contract urmează a fi corectat la data fiecărei plăți cu coeficientul de creștere a prețurilor privind produsele... (sau în ramura industrială...), stabilit prin... Corectarea prețurilor va fi operantă dacă prețul de referință înregistrează o creștere mai mare de 1%”.

Utilizarea clauzei de mai sus prezintă avantajul că majorarea prețului inițial stabilit prin contractul comercial este în concordanță cu creșterea prețurilor pentru produse similare sau în ramura industrială respectivă. Evident, această modalitate implică cunoașterea indicilor de creștere a prețurilor, iar determinarea prin contract a documentației de referință este enunțată pentru evitarea oricărui litigii viitoare.

b) **Stabilirea prețurilor inițiale cu luarea în considerare a indicilor de creștere a acestora.** În unele situații partenerii cumpărători înțeleg să negocieze prețul în condiții ferme, nădămiți să se înscrie în contracte nici un fel de clauze de corectare. Ca urmare, vânzătorul unor mărfuri care se realizează și se livrează la un termen mai îndepărtat, respectiv peste 2—3 ani, pentru ca tranzacția să fie eficientă, trebuie să țină seama de indicii de creștere a prețurilor. Cum indicii pe perioade viitoare nu pot fi cunoscuți, prețurile actuale la data negocierii urmează să fie majorate în baza creșterilor medii indicate de spirala inflației privind o perioadă trecută, iar la determinarea coeficienților de rectificare se vor lua în considerare și prognozele inflației pe perioada următoare, până la termenul de livrare și, deci de încasare a prețului.

Coeficientul de corectare, respectiv de majorare odată determinat se aplică asupra prețului actual la data negocierii, iar după cumulara cu acesta a sporului rezultat, se obține prețul ferm de vânzare care va fi încasat peste n ani, la data livrării.

Stabilirea prețului ferm de vânzare care urmează să fie încasat după o perioadă mai îndelungată prezintă importanță pentru evitarea urmărilor fenomenelor inflaționiste, în special, în vânzările comerciale internaționale care se perfectează în urma licitațiilor organizate cu cumpărători. Este bine cunoscut că la asemenea licitații nu se admit decât oferte la prețuri ferme, iar de modul de determinare a acestora depinde gradul de competitivitate al vânzătorului-ofertant, precum și eficiența tranzacției încheiate pe această cale.

CLAUZE DE ÎNGHEȚARE A PREȚULUI UNOR MATERII PRIME SAU PRODUSE

Evitarea riscurilor comerciale decurgând din creșterea prețurilor la materii prime și produse finite, ca urmare a fenomenelor inflaționiste poate fi realizată în unele contracte de exporturi complexe și de cooperare economică internațională și pe calea unor clauze potrivit cărora partenerii convin ca prețul unor mărfuri să fie menținute nemodificate — în raportul dintre ele — pe tot parcursul derulării contractelor respective. Asemenea clauze pot fi promovate, cu rezultate bune, atât în contracte comerciale de realizări de construcții-montaj, de exporturi de echipamente industriale montate și predate în stare de funcționare, precum și în contracte de cooperare economică care au ca obiect construirea de obiective industriale rambursate în produsele fabricate.

a) **Clauza înghețării prețurilor la materiile prime și manopera furnizată de beneficiarul obiectivului industrial realizat de exportator.** În cadrul unor contracte comerciale de realizare a unor mari ansambluri industriale sau obiective de construcții civile predate la cheie materiile prime și manopera folosită, de proveniență locală, deține o pondere însemnată în cadrul prețului de cost. Ca urmare, încheierea unor contracte care au un asemenea obiect la prețuri ferme ar fi supuse unui serios risc de scumpire a elementelor componente ale obiectivului menționat mai sus. Pentru evitarea acestui risc se poate negocia cu beneficiarul contractual prețul ferm, sub condiția ca acesta să asigure aprovizionarea șantierului cu materia primă locală, sau uneori din import, precum și cu manopera necesară, de regulă, forța de muncă necalificată, la prețuri prestabilite prin contract, care urmează să rămână înghețate, respectiv nemodificate, pe tot timpul executării contractului.

Încheierea contractelor de exporturi complexe cu includerea acestei clauze prezintă avantajul că sarcina aprovizionării și recrutării forței de muncă necesare trece de la vânzător la beneficiar, care suportă și consecințele scumpirii acestora pe parcursul executării obiectivului. Evident, pentru a preîntâmpina litigii viitoare este necesar ca materiile prime pe care le asigură beneficiarul să fie riguros stabilite calitativ și cantitativ, precum și termenele de livrare pe șantier ; de asemenea, tot printr-o anexă distinctă la contract, se stabilește forța de muncă care urmează a fi pusă la dispoziția șantierului, pe etape de lucru, cu determinarea tuturor datelor tehnice (număr, zile, ore, schimburi etc.).

Clauza privind furnizarea materiilor prime locale și asigurarea forței de muncă necalificate de către beneficiar, pentru a fi consolidată, cu privire la executarea ei, este necesar să fie corelată cu alte clauze din capitolul „Răspunderi și penalități” din același contract ; cu alte cuvinte, pentru neexecutarea obligațiilor ce revin beneficiarului se impun să se înscrie în contract penalități de întârziere, iar răspunderea vânzătorului trebuie condiționată de executarea prealabilă a obligațiilor asumate de beneficiarul lucrării.

b) **Clauza înghețării prețului la produsele prin care se rambursează construirea de obiective, livrări de utilaje, tehnologii etc.** Este bine cunoscut că printre formele de cooperare economică internațională se numără și o formă inițiată de România, cunoscută sub denumirea de „Livrări de echipamente industriale pe credit rambursabil prin cote-părți din producția obținută” (11 ; 25). Cu alte cuvinte, furnizorul livrează pe credit mașini, instalații și utilaje necesare construirii unui obiectiv industrial sau agricol, al căror preț stabilit în mod ferm la data perfectării tranzacției urmează să fie rambursat de beneficiar într-o anumită cantitate de produse realizate în cadrul noului obiectiv astfel realizat sau prin alte materii prime îndigene.

Problema care se pune în cazul unor asemenea contracte este aceea de a se determina cu exactitate produsele, cantitățile și perioada în care se livrează, cu eşalonarea pe ani, trimestre și luni, de așa natură încât rambursarea creditului acordat să se realizeze în întregime și în mod echitabil. Cum obiectivul industrial este evaluat la prețul actual la data încheierii contractului este normal ca și produsele care urmează să fie livrate în contrapartidă să fie stabilite la prețul practicat pe piața mondială tot la aceeași dată. Pentru a se realiza acest deziderat impus de principiul echității care trebuie să domine în raporturile comerciale și de cooperare economică internațională urmează ca printr-o clauză contractuală să fie înghețate prețurile produselor pe care le va livra beneficiarul în contul echipamentelor industriale primite, respectiv să fie neschimbate pe toată perioada rambursării creditelor.

Un exemplu va fi concludent. Un furnizor realizează, în baza unui contract de cooperare economică internațională, o unitate de exploatare minieră livrată la cheie. Pentru rambursarea prețului ferm stabilit la data încheierii contractului, beneficiarul se obligă să livreze furnizorului o cantitate de minereu extras în unitatea de exploatare nou realizată, care calculat la prețul practicat pe piața mondială la data încheierii contractului de cooperare să acopere în întregime obligațiile sale de plată. Avantajele sînt evidente pentru ambele părți: furnizorul va primi, începînd cu primul an de exploatare, în mod eșalonat, o cantitate pre-determinată de minereu, la prețul pieței practicat la data cînd el a stabilit prețul ferm pentru obiectivul industrial livrat, fără ca majorările de prețuri la minereu în cauză să modifice cantitatea inițial stabilită că se va livra pentru rambursarea creditului acordat; beneficiarul este avantajat prin faptul că pentru realizarea obiectivului industrial contractat nu este nevoit să facă eforturi valutare, uneori, în condiții exagerat de oneroase, la care cu greu ar putea face față.

dr. Al. DETEȘAN
dr. D. POROJAN

Asigurările facultative de autovehicule practicate de ADAS

După cum se cunoaște, pentru protejarea victimelor accidentelor de circulație și repararea prejudiciilor suferite de acestea, prin avarierea ori distrugerea bunurilor ori prin vătămarea corporală a unor persoane, a fost introdusă, în țara noastră, încă din anul 1972, asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse prin accidente de autovehicule. Prin această asigurare, asiguratul este apărat de consecințele financiare ale pagubelor pricinuite altor persoane, ca urmare a unui accident de autovehicul produs din culpa sa, nu însă și pentru avariile suferite în accidentul respectiv la propriul său autovehicul.

Pentru ca proprietarii de autoturisme să poată primi despăgubiri de asigurare și pentru pagubele la propriul autoturism, care nu sînt acoperite prin asigurarea de răspundere civilă auto, este necesar să contracteze la ADAS o asigurare facultativă auto pentru avarii, denumită uzual „auto casco”.

În baza acestei asigurări, care constituie o formă completă de protecție prin asigurarea facultativă care poate fi oferită automobilistilor, ADAS acordă despăgubiri pentru pagubele produse prin avarierea sau distrugerea autovehiculelor asigurate, care sînt diferențiate în două mari grupe. În prima grupă sînt cuprinse cazurile de pagube care caracterizează accidentele de circulație: ciocniri, loviri sau izbiri cu alte vehicule sau cu orice alte corpuri mobile sau imobile aflate în afara ori în interiorul autovehiculului asigurat, zgîrieri, căderi, (cădere în prăpastie, cădere în apă cu prilejul transbordării, cădere din cauza ruperii podului, cădere pe autovehicul a unor corpuri — ca de exemplu: copaci, blocuri de gheață sau de zăpadă, bolovani — etc.), derapări sau răsturnări etc. În a doua grupă sînt cuprinse cazurile de pagube produse îndeosebi de incendiu și de calamități naturale: trăsnet, explozie (inclusiv explozia rezervorului de carburanți sau a rezervorului de aer comprimat), chiar dacă trăsnetul sau explozia nu au fost urmate de incendiu, ploaie torențială, inclusiv efectele indirecte ale acesteia, grindină, inundație, furtună, uragan, cutremur de pămînt, prăbușire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheață, avalanșe de zăpadă, căderea unor corpuri pe construcția în care se afla autovehiculul etc.

Se acordă despăgubiri și pentru: cheltuielile de trans-

port al autovehiculului la atelierul de reparații cel mai apropiat de locul accidentului care poate face reparația sau la locul cel mai apropiat de adăpostire al autovehiculului (dacă acesta nu poate fi deplasat prin forță proprie); pagubele produse autovehiculului asigurat de avarieri prilejuite de măsurile luate în timpul producerii evenimentului asigurat, pentru salvarea autovehiculului sau a construcției în care se afla acesta; cheltuielile făcute în vederea limitării pagubelor, dacă sînt necesare în urma unor pagube produse de cauze cuprinse în asigurare.

De asemenea, se acordă despăgubiri pentru pagubele produse unor accesorii ale autovehiculelor, cum sînt: aparatele de radio, casetofonele, centurile de siguranță și televizoarele special construite pentru autovehicule, dacă acestea erau montate la autovehicul și dacă avariile ori distrugerile s-au întîmplat odată cu cele produse din orice cauză cuprinsă în asigurare, însuși corpului autovehiculului; anvelopele ori camerele (inclusiv cele de rezervă) autovehiculului, sculele, stingătorul și trusa medicală de prim ajutor, dacă acestea erau montate ori se aflau în autovehicul și dacă avariile ori distrugerile s-au întîmplat odată cu cele produse din orice cauză cuprinsă în asigurare, însuși corpului autovehiculului.

Se acordă despăgubiri și pentru pagubele produse autovehiculului prin efectele indirecte ale unor fenomene cuprinse în asigurare, ca de exemplu: prăbușirea unui copac lovit de trăsnet, acțiunea mecanică a obiectelor purtate de ape, furtună sau uragan, dărîmarea acoperișurilor sau construcțiilor din cauza greutății stratului de zăpadă sau de gheață, ori a avalanșelor de zăpadă, a prăbușirilor sau alunecărilor de teren.

În asigurarea pentru avarii se mai cuprind și furtul autovehiculului, al unor părți componente sau piese ale acestuia, precum și pagubele de orice fel produse autovehiculului ca urmare a furtului sau tentativei de furt a autovehiculului, a unor părți componente sau piese ale acestuia ori a altor bunuri din autovehicul.

Asigurarea se încheie în baza declarației de asigurare semnată de asigurat, pe o perioadă de 1 an sau de 6 luni, și se consideră încheiată prin plata primelor de asigurare și emiterea de către ADAS a contractului de asigurare.

Primele de asigurare sînt diferențiate în funcție de capacitatea cilindrică a autovehiculelor.

La cererea asiguratului, asigurarea pentru avarii a autoturismelor și autostațioanelor, inclusiv a remorcilor trase de acestea, poate fi încheiată și cu o primă de asigurare reprezentînd 85%, 80% sau 70% din prima anuală, despăgubirile plătindu-se, în asemenea cazuri, în proporție de 90%, 85%, respectiv 75%; pagubele pînă la 500 de lei inclusiv pentru fiecare caz de pagubă nu se despăgubesc.

Este de relevant faptul că asigurații au dreptul și la plata unor prime anuale de asigurare diferențiate în funcție de faptul că asigurarea se încheie direct la unitatea ADAS, precum și de vechimea neîntreruptă în asigurare, dacă pentru anii anteriori nu s-au plătit ori nu se datorează despăgubiri în baza contractelor încheiate.

Primele de asigurare se plătesc anticipat și integral.

La asigurările încheiate pe o perioadă de 1 an, la cererea asiguraților, plata primelor poate fi stabilită și în 3, 4 și 7 rate subanuale, iar în cazul reînnoirilor de contracte, în 10 rate.

Răspunderea ADAS începe după 24 ore de la expirarea zilei în care s-au plătit organului ADAS primele de asigurare în numerar și s-a întocmit contractul de asigurare și încetează la ora 24 a ultimei zile din perioada pentru care s-a încheiat asigurarea, care se socotește de la data începerii răspunderii ADAS.

Pe lîngă asigurarea pentru avarii a autovehiculelor, care este cea mai completă asigurare pentru automobilisti, ADAS mai practică o gamă variată și diversificată de asigurări care se pot încheia independent de asigurarea pentru avarii ori suplimentar la aceasta, care vin în întîmpinarea dorințelor și solicitărilor posesorilor de autovehicule, persoane fizice.

Astfel, ADAS, mai practică următoarele asigurări facultative: asigurarea autovehiculelor pentru furt, care poate fi încheiată chiar dacă nu există contractată separat o asigurare pentru avarii; asigurarea de accidente a conducătorilor de autovehicule și a altor persoane aflate în autoturisme; asigurarea suplimentară pentru cazurile cînd autovehiculul este condus de alte persoane decît asiguratul sau rude ale acestuia; asigurarea autoturismelor pentru pagubele produse numai de incendiu și alte calamități; asigurarea autoturismelor pentru pagubele produse ca urmare numai a accidentelor de circulație; asigurarea autovehiculelor în legătură cu utilizarea lor la concursuri, întreceri sau antrenamente pentru acestea; asigurarea conducătorilor amatori care conduc autoturismele altor persoane fizice; asigurarea globală a motocicleturilor.

De asemenea cetățenii care călătoresc în străinătate cu autoturismele proprii — înmatriculate în R.S. România — pot încheia la ADAS asigurări pentru avarii auto-casco sau asigurări de răspundere civilă auto, cu valabilitate în afara teritoriului R.S. România.

În baza acestor asigurări, atunci cînd se produc — din riscuri asigurate — pagube la propriul autoturism sau la terți, din vina asiguratului, organizația de asigurare din țara respectivă, sau, după caz, ADAS, la înapoiere în țară, acordă asistența necesară. Asigurarea se poate încheia pe perioada de 10 sau 15 zile ori pentru o lună. Primele de asigurare sînt stabilite în funcție de țările vizitate, de capacitatea cilindrică a autoturismelor și de perioada pentru care se încheie asigurarea.

Asigurații sînt obligați să întrețină autovehiculele asigurate în bune condiții și în conformitate cu dispozițiile legale, în scopul prevenirii producerii evenimentelor asigurate.

Dacă evenimentul asigurat s-a produs, asigurații au obligația să ia măsuri de limitare a pagubelor, să înștiințeze imediat organele miliției sau alte organe de cercetare, să înștiințeze în scris, despre producerea evenimentului asigurat, unitatea ADAS și să prezinte acesteia actele de protocolare a accidentului, actele referitoare la identificarea autovehiculului asigurat și a persoanei care îl conducea, precum și documentația cu privire la costul reparației.

V. VULPESCU

practică arbitrală

Precizări privind nulitatea contractelor economice

Potrivit art. 23 din Legea nr. 71/1969 modificată și completată, „în contractele economice nu pot fi cuprinse clauze contrare legii. Clauzele prin care se încalcă prevederile legale sînt nule, urmînd a fi înlocuite cu prevederi corespunzătoare legii.

Contractul va fi în întregime nul numai dacă înlocuirea clauzei nule nu este posibilă“.

S-a consacrat astfel — și în ceea ce privește contractele economice — regula dreptului nostru socialist potrivit căreia nulitatea totală a actului juridic constituie excepția, consecința stipulării unor clauze ilegale fiind, în marea majoritate a cazurilor, nulitatea parțială.

Această concepție asupra nulității actului juridic a fost urmată consecvent și de practica arbitrală. Semnificative sînt, în această privință, următoarele considerente ale Deciziei primului arbitru de stat nr. 985/1979 :

„În dreptul socialist nulitatea nu mai este o măsură îndreptată numai împotriva actului juridic ca atare, ci o sancțiune împotriva efectelor care sînt în neconcordanță cu scopul unei dispoziții legale.

Într-adevăr, conform art. 25 din Legea nr. 5/1954, Arbitrajul de Stat Central va înlătura, modifica sau înlocui clauzele contractuale găsite în neconcordanță cu legile sau alte dispoziții cu caracter normativ. Numai dacă adaptarea vreunui contract, potrivit prevederilor alineatului precedent va fi cu neputință a se face, Arbitrajul de Stat Central va constata nulitatea întregului contract.

Altfel zis, nulitatea totală se constată numai cînd nu este posibilă constatarea nulității parțiale. Dată fiind unitatea dintre plan și contract, s-a considerat drept clauză de nulitate lipsa actului de planificare pentru încheierea contractului.

În măsura în care, însă, părțile au încheiat contractul de furnizare nesocotind, total sau parțial, elementele stabilite prin actul de planificare, nu intervine în mod automat nulitatea întregului contract.

Soluția își găsește motivarea în faptul că prevederile actului de planificare fac parte de drept din contract; în cazul în care contractul cuprinde clauze contrare prevederilor acestui act, respectivele clauze sînt nule și înlocuite de drept cu prevederile actului de planificare.

Așa fiind, în mod greșit a constatat arbitrajul nulitatea contractului și a considerat că nu există temei legal pentru obligarea părții la plata de penalități pentru nelivrarea către reclamantă a pompelor prevăzute în repartiția care face parte de drept din contractul intervenit între părțile litigante“.

Consecința, astfel dedusă, din regula nulității parțiale prezintă o mare importanță pentru realizarea sarcinilor de plan.

Într-adevăr, chiar dacă părțile stipulează în contract un sortiment sau tip de produs diferit de acela prevăzut în repartiție nu intervine nulitatea totală a contractului și deci, părțile nu pot obține — pe acest temei — absolvirea de răspundere pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate. Dimpotrivă, prin efectul nulității parțiale, clauza contractuală neconformă cu repartiția este înlocuită de drept cu prevederea din sarcina de plan privind sortimentul sau tipul produsului contractat. În acest fel, se asigură unitatea dintre sarcina de plan și contract ca și rolul contractului economic de realizare a sarcinilor de plan.

Dacă s-ar fi adoptat soluția contrară — a nulității totale — părțile ar fi fost demobilizate iar contractul nu ar fi contribuit la îndeplinirea sarcinii de plan.

Cele de mai sus nu trebuie înțelese în sensul că în raporturile dintre unitățile socialiste ar fi exclusă posibilitatea constatării nulității totale a contractului.

Astfel, potrivit art. 3 din H.C.M. nr. 1270/1975, coordonatorii de balanță sînt obligați să emită repartiții pentru toate produsele din nomenclatorul aprobat, fiind interzisă, în raporturile dintre unitățile socialiste, livrarea produselor respective fără repartiții.

Fără de această interdicție, contractul economic încheiat pentru produse care se planifică prin repartiții, fără ca părțile să fie în posesia repartițiilor corespunzătoare, este nul. De această dată, nulitatea este totală, lipsa repartițiilor afectînd contractul în întregime.

Consecințele încheierii contractului în lipsa repartițiilor corespunzătoare nu pot fi înlăturate pe considerentul că produsele contractate s-au realizat peste producția planificată.

În această privință, s-au reținut următoarele prin Decizia primului arbitru de stat nr. 901/1979 :

„Susținerea petiționarei în sensul că încheierea contractului a intervenit ca urmare a existenței la furnizoare a unui excedent, peste cantitatea planificată, nu este de natură să ducă la modificarea soluției.

Aceasta întrucît în condițiile realizării la furnizoare a unei producții suplimentare față de cea planificată — ceea ce de altfel în speță nu a fost dovedit — acest excedent este supus aceluiași regim al livrării pe bază de repartiție, coordonatorul de balanță fiind cel îndreptățit să dispună asupra destinației acestei resurse suplimentare față de cea avută în vedere la stabilirea balanței și ca urmare a modificării balanței prin suplimentarea acesteia să emită repartiții conform H.C.M. nr. 1270/1975“.

I. ICZKOVITS

Consecințele eliberării și îndepărtării din învățământ asupra contractului de muncă

Pe baza ordinului de eliberare din învățământ al Ministerului Educației și Învățământului, organul competent a dispus **desfacerea** contractului de muncă în baza art. 130, alin. 1, lit. e din Codul muncii, cu motivarea că prin comportarea în școală, familie și societate, persoana în cauză s-a dovedit necorespunzătoare pentru munca instructiv-educativă.

În cursul soluționării litigiului a fost emisă teza potrivit căreia desfacerea contractului de muncă în temeiul art. 130, alin. 1, din Codul muncii este ineficientă și inoperantă față de dispozițiile art. 37 din Legea nr. 6/1969 care reglementează **eliberarea** din învățământ. În susținerea acestei soluții s-a adus un argument care, deși veridic și exact, este străin cauzei și anume faptul că aprecierea unei persoane încadrate ca fiind necorespunzătoare, sub raport profesional, postulului în care a fost încadrată, **nu constituie o sancțiune disciplinară** de unde consecința imediată că dacă Ministerul Educației și Învățământului ar fi înțeles să-l sancționeze pe cel în cauză, atunci nu l-ar fi **eliberat** din învățământ în baza art. 37 din Legea nr. 6/1969, ci l-ar fi **îndepărtat** din învățământ în baza art. 209, lit. e din același act normativ, numai în acest caz desfacerea contractului de muncă fiind obligatorie (Trib. Suprem, sect. civ. Decizia nr. 1685/1978, nepublicată).

Pe baza textelor legale ne propunem să stabilim dacă eliberarea din învățământ poate avea ca urmare desfacerea contractului de muncă și dacă temeiul juridic al acestei ultime măsuri poate fi art. 130, alin. 1, lit. e din Codul muncii.

Potrivit art. 37 din Legea nr. 6/1969 **eliberarea din învățământ** a personalului didactic de predare titular, în caz de **transferare** în alt sector de activitate, precum și în caz de **desfacere a contractului de muncă** se face de către Ministerul Educației și Învățământului la sesizarea organelor care au dispus încadrarea în posturi a celor în cauză, cu respectarea prevederilor Codului muncii și a celorlalte dispoziții ale legislației muncii, organe care emit și actele de transfer în alt sector de activitate sau de desfacere a contractului de muncă al celor eliberați din învățământ.

În conformitate cu art. 209, lit. e din Legea nr. 6/1969 **îndepărtarea** din învățământ prin desfacerea contractului de muncă, se aplică pentru abateri sistematice sau chiar pentru o singură abatere deosebit de gravă, dacă prin această abatere cel vinovat devine incompatibil cu misiunea de educator.

Reținem din dispozițiile mai sus citate din Statutul cadrelor didactice (Legea nr. 6/1969, încă în vigoare), că **eliberarea** din învățământ poate avea ca urmare **transferarea** în alt sector de activitate, fie **desfacerea** contractului de muncă, acestea făcându-se cu respectarea dispozițiilor din legislația muncii. Dacă eliberarea din învățământ poate avea ca urmare desfacerea contractului de muncă în condițiile Codului muncii, ajungem cu ușurință la concluzia că măsura desfacerii contractului de muncă, pentru a fi legală și temeinică, trebuie să aibă la bază unul din cazurile (motivele) prevăzute limitativ în art. 130, alin. 1, lit. a-1, din Codul muncii (dacă nu este vorba de denunțarea unilaterală potrivit art. 135 din Codul muncii). Cum însă **îndepărtarea** din învățământ, reglementată în art. 209 din Legea nr. 6/1969, apare ca o sancțiune disciplinară și anume ca cea mai gravă dintre ele, înseamnă că **desfacerea disciplinară** a contractului de muncă (ipoteza prevăzută la art. 130, alin. 1, lit. i din Codul muncii) nu poate fi dispusă ca urmare a eliberării din învățământ.

Așadar **eliberarea** din învățământ poate avea ca urmare desfacerea contractului de muncă pentru **toate** cazurile

reglementate de Codul muncii cu excepția desfacerii disciplinare în timp ce **îndepărtarea** din învățământ are drept consecință numai desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

În speță, măsura desfacerii contractului de muncă pe baza art. 130, alin. 1, lit. e, din Codul muncii dispusă de organul competent ca urmare a eliberării din învățământ apare astfel ca fiind legală.

Față de obiecțiunile care s-au adus cu privire la faptul că necorespunderea profesională este circumscrisă numai la postul pe care îl ocupă persoana, facem precizarea că necorespunderea în postul ocupat nu se limitează numai la capacitatea profesională, respectiv la priceperea în îndeplinirea atribuțiilor specifice calificării cerute de postul respectiv, ci se referă și la alte îndatoriri legate de activitatea specifică postului, cum ar fi comportarea corectă sub aspect moral a celui încadrat, cu atât mai mult cu cât este vorba de persoană chemată să facă muncă de instruire și educare.

Față de faptul că ipotezele în care unitatea este îndreptățită să inițieze desfacerea contractului de muncă se clasifică îndeobște în motive imputabile persoanei în cauză sau neimputabile acesteia în raport cu efectele pe care le produc aceste motive asupra raportului de muncă și asupra persoanei considerăm util să propunem de **lege ferenda** ca în **noul Statut** al personalului didactic eliberarea din învățământ să cuprindă motivele neimputabile persoanei încadrate, iar îndepărtarea din învățământ să cuprindă motivele imputabile, nu numai desfacerea disciplinară a contractului de muncă care într-adevăr poate produce unele interpretări.

dr. Iosif R. URS

Nou în librării:

Asociația locatarilor

Nevoia de informare a cetățenilor asupra normelor legale care guvernează problemele organizării și funcționării asociațiilor de locatari este împlinită de o nouă lucrare apărută recent în Editura științifică — colecția Biblioteca juridică a cetățeanului — cu titlul „Asociația locatarilor și cheltuielile comune de folosință, întreținere și reparații”, sub semnătura juristului Șerban Beligrădeanu. Spunem o nouă lucrare având în vedere că aceste probleme au stat și în preocuparea „Revistei economice” care prin Suplimentul său a editat în anul 1978 o lucrare de mare tiraj sub titlul de „Administrarea imobilelor”.

Lucrarea lui Șerban Beligrădeanu tratează materialul în două mari capitole. Primul „Asociația locatarilor” se referă la modalitățile de organizare a asociațiilor de locatari, la funcționarea precum și la activitatea de îndrumare și control a acestora. Autorul trece în revistă actele normative care reglementează materia în cauză, cu accent pe prevederile Decretului Consiliului de Stat nr. 387 din 27 octombrie 1977. Sint lămurite astfel o serie de probleme ca de pildă distincția între vechiul regim juridic al asociațiilor de locatari și prevederile noului Decret, este subliniat caracterul de „formă organizată de participare a locatarilor la buna gospodărire și întreținere a locuințelor pe care îl au asociațiilor de locatari în lumina noului Decret ș.a., legând prevederile Decretului nr. 387/27.X.1977 de cele ale H.C.M. nr. 1678/1969, autorul ajunge printre altele la concluzia că asociația de locatari nu are caracter de organizație obștească și de aci și consecința practică că eventualele litigii dintre aceste asociații și unitățile socialiste sînt de competența instanțelor judecătorești și nu ale Arbitrajului de Stat Central. Această observație, ca de altfel și multe altele ce sînt cuprinse în lucrare, îi imprimă acesteia

nu numai un caracter teoretic, ci și unul practic, de informare și asistență, ridicându-i utilitatea.

Capitolul urmează în mod firesc economia Decretului fiind structurat pe secțiunile acestuia. Sînt tratate astfel problemele organizării asociației de locatari, ale funcționării acesteia, precum și cele privitoare la îndrumare și control. Referitor la această ultimă secțiune, autorul scoate în evidență că prezenta reglementare acordă un spațiu apreciabil dispozițiilor privitoare la organizarea și desfășurarea îndrumării și controlului asociațiilor de locatari, dispoziții ce nu figurau în vechea reglementare.

În capitolul II al lucrării „Cheltuielile comune de folosință, întreținere și reparații” sînt explicate în detaliu elementele practice ale acestor cheltuieli comune. Fixînd cadrul juridic care le guvernează materia, în lucrare se insistă asupra modului cum ele trebuie să fie repartizate pe membrii asociației de locatari. Pentru aceasta autorul

analizează prevederile cuprinse în „Normele cu privire la repartizarea pe locatarii principali și proprietari, persoane juridice și fizice, a cheltuielilor comune de folosință, întreținere și reparații la clădirile cu mai multe apartamente cu destinație de locuință, precum și în clădirile cu destinație mixtă (locuință și altă destinație decît aceea de locuință)”, aprobate prin Hotărîrea nr. 2/1973 adoptată de Biroul Executiv al Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare. Prin modul de abordare al problemelor și prin soluțiile pe care le propune, credem că Șerban Beligrădeanu izbuteste să confere lucrării o utilitate practică, scop pe care însuși autorul și-l propune în cuvîntul înainte adresat „marilor mase a cetățenilor care locuind în clădiri cu mai multe apartamente, sînt membri ai menționatei asociații sau fac parte din familia acestora”.

Radu DEMETRESCU

Întrebări și răspunsuri

● DUMITRU POPA, Oradea —

Din scrisoarea dv. rezultă că persoana la care vă referiți a încetat activitatea la 15 iunie 1944 și a fost concentrat la 1 septembrie 1944, deci înăuntrul termenului de trei luni de la data încetării activității cu contract de muncă pe durată nedeterminată. Pînă în anul 1973, data aplicării noului Cod al muncii, în asemenea situații se consideră că persoana în cauză avea vechime neîntreruptă în muncă. De asemenea, la aplicarea H.C.M. nr. 914/1968 și a Legii nr. 67/1974 s-a recunoscut dreptul la vechimea neîntreruptă în aceeași unitate. Potrivit reglementării în vigoare, în ipoteza în care în livretul militar este trecut mențiunea „concentrat — luna septembrie” se consideră că această situație s-a creat la începutul lunii (1 septembrie) și nu în ultima zi a lunii. În alte cazuri, cînd în carnetul de muncă se prevede numai luna și anul — nu și ziua — se ia în considerare jumătatea lunii (16).

● ION CIOLCA, Petroșani —

Față de faptul că în art. 68 din Legea nr. 12/1971 nu este prevăzută vreo restricție în cazul schimbării grupei de ramuri, dacă veți fi transferat la o altă unitate, în aceeași funcție, indiferent de grupa de ramură, încadrarea dv. va corespunde prevederilor legale.

● VILMO FODOR, Cristurul Secuiesc —

Conform prevederilor indicatorului tarifar de calificare nr. 230100, pentru a putea ocupa funcția de bucătăr de nivelul II, muncitorul calificat la locul de muncă are nevoie de o vechime minimă în meserie de 7 ani. Perioada cît ați fost muncitor necalificat nu se include în calculul vechimii în meserie. De asemenea, nu se include în calcul perioada cît ați lucrat ca laminorist.

● ÎNTEPRINDEREA MECANICĂ,

Mirșa — Cheltuielile de școlarizare pentru personalul care ulterior este transferat, nu se recuperează nici de la persoana transferată și nici de la

unitatea unde s-a efectuat transferul. Prin acordul dat la efectuarea transferului, unitatea care a suportat cheltuielile de școlarizare a renunțat la recuperarea acestora. Pentru precizarea răspunsului privind justificarea acordării indemnizației de transfer, este necesar să comunicați dacă persoanele în cauză au domiciliat efectiv în localitatea unde au fost repartizate, dacă au avut mențiunile corespunzătoare pe buletinul de identitate etc.

● GAVRIL VOSLOBAN, Constanța —

Potrivit art. 120 din Codul muncii, orele în care o persoană prestează muncă peste durata normală a timpului de lucru sînt ore suplimentare și se compensează cu timp liber corespunzător. Termenul de 30 de zile prevăzut în această reglementare nu este un termen de decădere. Dacă apreciați că nu s-a ținut în mod corespunzător evidența timpului de lucru suplimentar, adresați-vă conducătorii unității și — eventual — organului ierarhic superior.

● MARIN MIREA, com. Oprișor,

județul Mehedinți — Întrucît ați funcționat ca președinte al cooperativei de consum numai doi ani și cinci luni, conform prevederilor Decretului nr. 100/1979, la transferarea dv. în funcția de contabil, vi se putea acorda un număr de gradații care să vă asigure o retribuție apropiată, sau cel mult egală cu aceea avută la funcția de șef de unitate, înainte de numirea ca președinte al cooperativei. Această posibilitate nu constituia o obligație pentru conducerea asociației unde lucrați în prezent.

● ION E. OPREA, satul Cocorăști,

com. Mănești, județul Prahova — Aveți o vechime în muncă de 22 ani și ați fost reîncadrat la 14 februarie 1977 la I.C.T.M. Brașov, de cînd lucrați neîntrerupt în aceeași unitate. Conform Legii nr. 26/1967 (art. 1) aveți dreptul la un concediu anual de odihnă de 24 zile lucrătoare. Potrivit art. 11 din legea sus-menționată, per-

sonalul care încetează activitatea ca urmare a desfacerii contractului de muncă în condiții de întrerupere a vechimii primește, în primii 2 ani după reîncadrare, concediul prevăzut de lege la durata minimă. În anii următori, concediul se acordă corespunzător vechimii totale de muncă.

● GHEORGHE N. BRALOȘTEANU,

Rîmnicu Vilcea — Alocația de stat pentru copii se acordă în raport de retribuția tarifară de încadrare și nu de retribuția tarifară primită într-o lună în care beneficiarul de alocație a fost în concediu fără plată, mai mic de 12 zile. Conducătorii auto care primesc o retribuție mai mare, conform art. 91, alin. 4 din Legea nr. 57/1974 și a Decretului nr. 100/1979, au aceleași drepturi la cheltuielile de deplasare prevăzute de H.C.M. nr. 822/1959 ca și restul personalului trimis în delegare.

● ANDREI IONESCU, Galați —

Prevederile art. 200, alin. 2 din Legea nr. 57/1974 se aplică și personalului căruia i s-a desfășurat contractul de muncă de comun acord, așa cum se prevede în mod expres la lit. a, alin. 3. În asemenea situații personalului reîncadrat în muncă i se pot acorda după 30—90 de zile, pe baza verificării calităților și aptitudinilor sale profesionale și a vechimii în specialitate, un număr de gradații, ținîndu-se seama de nivelul de retribuție avut anterior. În asemenea situații nu se aplică prevederile art. 33, alin. 2 din legea sus-menționată.

● GHEORGHE CĂTĂLAN, Birlad

— Din scrisoarea dv. rezultă că la data aplicării Legii nr. 12/1971 erați încadrat ca economist principal, fiind absolvent al Facultății de științe juridice și avînd o vechime îndelungată în funcții economice. Încadrarea dv. corespundea reglementărilor în vigoare la acea dată. Conform art. 68 din Legea nr. 12/1971 puteați ocupa în continuare aceeași funcție. În prezent, absolvenții Facultății de drept nu pot fi încadrați — pentru prima oară — în funcții economice superioare, prin aplicarea prevederilor pct. 1 din Nota anexă nr. 2 la Legea nr. 12/1971.

● **ION DUMITRESCU — București** — întreabă dacă personalul unității răspunde material pentru eventualele prejudicii născute cu ocazia aplicării unei creații tehnice.

Răspunderea materială funcționează în condițiile Codului muncii numai dacă fapta (acțiunea sau inacțiunea) este săvârșită cu vinovăție. Deci în situația în care datorită aplicării sau experimentării unei invenții sau inovații se produc prejudicii în patrimoniul unității socialiste nu se poate afirma în mod absolut și necondiționat că este angajată răspunderea materială a persoanelor respective. În cazul când prejudiciul se datorează riscului normal al serviciului, neputându-se constata culpa vreunei persoane, se va lua măsura ca valoarea prejudiciului să afecteze fondul cu destinație specială creat în cadrul fiecărei organizații socialiste. În asemenea situații este necesar ca aprobarea de experimentare sau aplicare a creației în unitatea respectivă să fie dată de conducător sau înlocuitorul său legal pentru ca în acest mod să se stabilească legitimitatea operațiunii. Dacă rezultatele au fost nesatisfăcătoare, piesele respective se vor casa sau de-clasa și se vor înregistra cu sumele ce se obțin prin valorificarea lor.

● **VASILIU EUGEN — București** — întreabă în ce termen se poate obține un titlu notarial împotriva unei persoane plecată din unitate pentru avansul nejustificat.

Răspunsul necesită o explicație prealabilă. Obținerea titlurilor executorii notariale reprezintă o cale mai lesnicioasă, mai operativă, dar ea nu constituie în același timp o metodă de a înlocui termenii de acțiune proprii fiecărui gen de creanțe. De altfel, actul normativ prevede expres că termenele în care se pot obține astfel de titluri sînt cele prevăzute de normele care reglementează dreptul material la acțiune. În cazul de față, fiind vorba de o creanță izvorită din contractul de muncă se vor respecta termenele din Codul muncii: 30 zile de la luarea la cunoștință a conducătorului, dar nu mai mult de 3 ani de la producerea pagubei.

● **E.G.C.L. GIURGIU** întreabă dacă poate fi angajată răspunderea materială a membrilor comisiilor de declarare pentru propunerile făcute? Dar a conducătorului de unitate?

Așa cum este cunoscut, declararea unor anumite categorii de bunuri este reglementată prin H.C.M. nr. 771/1962. În baza prevederilor acestei hotărîri, comisia numită prin decizia conducătorului de unitate are calitatea și îndatorirea de a constata starea reală în care se află bunurile supuse declarării și să facă propuneri în acest sens — dacă e cazul — conducătorului de unitate. Acesta la rîndul său, are facultatea de a-și însuși sau nu pro-

punerile făcute de comisii. Din aceste elemente se poate deduce că, atît membrii comisiei, cît și conducătorul de unitate sînt chemați a face anumite aprecieri asupra unor situații de fapt și că în activitatea lor trebuie să lucreze cu discernămint.

De aci concluzia: în cazurile în care se va constata că aprecierile sînt vădit neconforme realității și cuprind vizibile exagerări se va putea stabili răspunderea materială a persoanelor vinovate, chiar dacă formele de declarare sînt îndeplinite în totală concordanță cu cerințele actului normativ. În cazurile contrare, cînd nu se va constata o vădită disproporție între aprecierea făcută și starea de fapt nu va putea fi atrasă răspunderea celor în cauză.

● **C.E.I.L. Cimpu-Lung Moldovenesc** întreabă ce răspundere își asumă o persoană încadrată, care nu valorifică un titlu executor împotriva unei persoane fizice?

În orice condiții, cel în cauză, urmează a răspunde disciplinar, pentru neîndeplinirea obligațiilor sale de serviciu și — dacă este cazul — și penal. În schimb, răspunderea sa materială va fi angajată numai dacă persoana debitoare este solvabilă și prin neurmărire nu va mai plăti sumele datorate. În cazul cînd debitorul este insolubil, cel vinovat de neurmărire nu va răspunde, căci chiar dacă pune în executare titlul executor, unitatea tot nu și-ar fi acoperit paguba. În acest sens Tribunalul Suprem a fost constant în deciziile sale.

● **IONESCU GHEORGHE economist — București** — întreabă ce persoană din cadrul unității poate face sesizare la organul de cercetare pentru lipsurile în gestiune? În ce condiții și în ce termen?

De la început trebuie precizat că sesizarea la procuratură nu se face în mod automat ori de cite ori apar lipsuri în gestiune, deoarece pe de o parte, competența acestor organe — în materia de față — se referă numai la activitatea infracțională, iar pe de altă parte, nu orice lipsă în gestiune este urmarea unei infracțiuni. Din această cauză, atît Legea nr. 5/1970 cît și H.C.M. nr. 1885/1970 prevăd că sesizarea procuraturii va avea loc ori de cite ori se va constata că lipsurile din patrimoniu se datoresc unor fapte ce întrunesc elementele infracțiunii. Această afirmație naște imediat o nouă întrebare și anume: ce persoană din sînul unei unități socialiste are calitatea și competența de a-și asuma răspunderea de a aprecia dacă fapta păgubitoare este sau nu infracțiune? Este de la sine înțeles că în activitatea atît de complexă a unei organizații economice socialiste se constată deseori lipsuri în gestiune. Unele apar în mod vădit ca rezultatul unor activități normale, lipsite de elementele unei infracțiuni, precum: depășirea consumurilor specifice, confuzia și înlocuirea unor sortimente cu al-

tele asemănătoare — ceea ce de altfel deschide dreptul la o compensare a lipsurilor cu plusurile. Dimpotrivă, alte lipsuri apar cu claritate ca urmare a unei activități infracționale, caz în care nu mai are loc nici un dubiu. Pentru situațiile neclare, insuficient de bine constatate sau în cazul lipsurilor a căror cauză nu este stabilită în mod cert, organul de conducere este obligat a lua avizul compartimentelor competente (oficiu juridic, conducătorul compartimentului financiar, contabil și a organelor de control) și va acționa în funcție de concluzia la care s-a ajuns. Recomandăm ca în toate cazurile cînd sînt cele mai vagi indicii ale unei activități infracționale să fie sesizat organul de procuratură.

Legea nr. 5/1970 și H.C.M. nr. 1885/1970 conferă conducătorului de unitate dreptul, dar și obligația de a face asemenea sesizări. Nici unul din actele normative nu stabilesc termenul în care să se facă sesizarea. Arătăm că art. 221 și 227 din Codul de procedură penală obligă ca această sesizare să se facă „de îndată” ce s-a luat cunoștință de o infracțiune.

● **LUPESCU CORNELIU, tehnician — București** — întreabă dacă este necesară autentificarea unei invoieii de plată în rate a datoriei, intervenții între unitatea creditoare și debitorul persoană fizică, înainte de pornirea procesului?

H.C.M. nr. 792/1960 (republicată în 1969) conține o dispoziție care recunoaște drept titlu executor nu un act ce emană de la un organ al statului, ci însăși de la debitor. Este situația prevăzută de art. 61 din suscitata hotărîre.

În cazul cînd există proces în curs, invoiala părților va fi constatată prin hotărîre judecătorească. În alin. II se prevede că o astfel de invoială poate interveni între debitor și creditor și înainte de pornirea procesului, cu condiția ca să se facă în scris. În lipsa altei prevederi a textului menționat și dat fiind că în baza acestei invoieii nu are loc nici un transfer de bunuri imobiliare, vom conchide că nu este necesară autentificarea respectivului înscris.

● **ING. AL. IVANCIU — Constanța** — întreabă cine este răspunzător din punct de vedere material pentru pagubele produse unei unități de o persoană în vîrstă de 15 ani?

În conformitate cu art. 7 din Codul muncii, încadrarea persoanelor între 14—16 ani se face cu consimțămîntul părinților sau al tutorilor și cu avizul medicului. În cazul cînd aceste condiții au fost respectate la încadrare, tînărul de 15 ani va răspunde material ca orice altă persoană. În cazul cînd contractul de muncă al tînărului a fost încheiat cu nesocotirea acestor condiții, pagubele produse de cel în cauză vor fi suportate de persoana care a dispus încadrarea fără îndeplinirea cerințelor legale.

oferte
DE PRODUSE
DIN STOC

capacitati de productie produse noi

**INTREPRINDEREA
DE INDUSTRIALIZAREA
LAPTELUI — SUCEAVA**
str. Humorului nr. 2

Armături

- Teuri inox \varnothing 40 mm buc. 10
- Robinete tub oxigen buc. 10
- Robinete corp oval \varnothing 125 mm buc. 4
- Idem \varnothing 150 mm buc. 2
- Robinete cu ventil \varnothing 125 mm buc. 1
- Robinete cap plat buc. 5
- Robinete cu ventil de oțel \varnothing 150 mm buc. 3
- Idem \varnothing 125 mm buc. 1
- Robinete cu ventil \varnothing 80 mm buc. 2
- Robinete ovale cu vană \varnothing 65 mm buc. 3
- Robinete corp oval \varnothing 125 mm buc. 5
- Idem \varnothing 150 mm buc. 1
- Robinete corp plat \varnothing 40 mm buc. 4
- Ventile \varnothing 40 mm buc. 4
- Robinete \varnothing 250 mm buc. 1

Curele trapezoidale

- Curele trapezoidale 1700×17×11 buc. 10
- Idem 1650×17×11 buc. 10
- Idem 1750×17×11 buc. 10
- Idem 2900×17×11 buc. 10
- Idem 3400×38×25 buc. 5
- Idem 4750×22×14 buc. 10
- Idem 7200×32×20 buc. 10

Imprimare

- Act adițional bloc/100 400
- Cerere transfer a f. fix FV 300
- Declarații de martor FV 500
- Fișa executării de contracte FV 1000
- Fișa furnizorului FV 2000
- Fișă colectivă protecția muncii FV 1000
- Hotărîrea Comisiei de Judecată FV 400
- Notă calcul bloc/100 50
- Norme protecția muncii în Ind. Alim. buc. 100
- Procese verbale de recepție mijl. fixe bloc/100 buc. 30
- Proces verbal refuz bloc/100 buc. 700

- Raport zilnic gestiune bloc/100 buc. 100
- State plată zilieri FV 400
- State plată lichidare FV 600

Materiale de construcție

- Plăci ceramică colorate 120×60×15 mm buc. 1000
- Plăci gresie 100×100×10 mm mp. 25
- Profile ceramice 250× \varnothing 50 mm kg. 150
- Plăci gresie 200×100×15 mm mp. 8
- Plăci ceramică glazurate albe 40×40×5 mm mp. 300
- Plăci ceramică glazurate verde 50×50×5 mm mp. 160
- Plăci gresie 200×200×15 mm mp. 140
- Plăci faianță 150×150×5 mm mp. 100

Materiale electrice

- Becuri far 12×40×45 buc. 100
- Becuri Liliput buc. 100
- Întrerupător 400 A automat buc. 1
- Idem manual buc. 1
- Întrerupător 1000 A buc. 1

Materiale indirecte și auxiliare

- Aliaj aluminiu kg. 200
- Alcoolmetru cu termometru 50—80° buc. 3
- Alcoolmetru pentru spirt buc. 4
- Idem buc. 9
- Biuretă cu robinet buc. 2
- Balon cotat 100 ml buc. 4
- Biuretă Pelcot 25 ml buc. 5
- Balon cotat 50 ml buc. 4
- Idem 250 ml buc. 9
- Cutii Pety 80 mm buc. 300
- Contor CA 43 dublu trifazic buc. 2
- Cloramină kg. 10
- Doc severin alb ml. 70
- Gelază simplă cutii 2
- Higrometru buc. 1
- Lopeți buc. 100
- Pipete gradate 1 ml buc. 200
- Idem 2 ml buc. 100
- Idem 5 ml buc. 400
- Idem 5 ml buc. 50
- Idem 10 ml buc. 70
- Pipete cotate cu bulă 50 ml buc. 5
- Pipete gradate 25 ml buc. 50
- Pinză toracel nealbită ml. 300
- Pahare Berzelius buc. 70

- Picurători simple buc. 20
- Plumb bloc kg. 200
- Pipete gradate 25—50 ml buc. 30
- Pipete cotate cu bulă 10 ml buc. 50
- Idem de 5 ml buc. 150
- Termos zootehnic buc. 6
- Termodensimetru petrolier buc. 5
- Erlemeyer vase 50 gr. buc. 90
- Idem 100 gr. buc. 50
- Idem 1000 gr. buc. 80
- Idem 300 gr. buc. 10
- Idem 200 gr. buc. 350
- Idem 500 gr. buc. 80
- Idem 300 gr. buc. 100
- Idem 2000 gr. buc. 200
- Vicoster kg. 500

Piese schimb auto

- Amortizor față M461 buc. 10
- Ax culbutor SR 113 buc. 11
- Arc față SR 131 buc. 1
- Arbore planetar Raba buc. 5
- Arc spate ARO buc. 1
- Arbore secundar ARO buc. 1
- Arc cotit compresor SR 113 buc. 4
- Arc spate 7 căi buc. 1
- Carter grup diferențial SR 113 buc. 1
- Culbutori SR 113 buc. 50
- Releu tranzistorizat 24 V buc. 10
- Tampon elastic suspensie SR 113 buc. 20
- Termostat apă buc. 10
- Tacheți motor DAC buc. 30
- Tamburi frină RABA buc. 5

Rulmenți

- Rulmenți 1206 buc. 30
- Idem 209—6209 buc. 30
- Idem 6301 buc. 40
- Idem 390110 buc. 10
- Idem 495406 buc. 3
- Idem 6210—NU buc. 15
- Idem 309—NU—NA buc. 20
- Idem 6309 buc. 60
- Idem 30309 buc. 20
- Idem 32310/7610 buc. 15
- Idem 6210 buc. 30
- Idem 6214 buc. 10
- Idem 6300 buc. 30
- Idem 51109—8109 buc. 10
- Idem 6012 buc. 40
- Idem 6013 buc. 10
- Idem 6017 buc. 10
- Idem 6020 buc. 10
- Idem 6303 buc. 50
- Idem 6314 buc. 20
- Idem NU—314—NA buc. 10
- Idem NU—316—NA buc. 10
- Idem 32212/7512 buc. 10
- Idem 51204/8204 buc. 50
- Idem 51207/8207 buc. 10

INTREPRINDEREA DE UTILAJ CHIMIC GĂEȘTI

- Becuri 12V×2WA 7 buc. 360
- B7-12 V — 3W — 2W buc. 100
- diferite 12 V — 3 W buc. 700
- 12 V/10W buc. 180
- 24 V — 2 W — 3 W buc. 200
- 24 V + 15W — B15 — E14 buc. 380
- 24 V × 18W B15 buc. 100
- 24 V × 35W B15 buc. 160
- sofite 24 V×15W buc. 100
- telefon 48 v×0,05 buc. 190
- cu vapori de mercur LVF 80 W buc. 40
- LFV 125 W buc. 100
- LVF 250W buc. 140
- LFV 400 w — buc. 100
- Bobine TCA 10 A 220/380 V buc. 5
- Contactator BC 60A—20V buc. 9
- Contacte fixe Dita 25 A buc. 50
- Bandă constantă 0,4×10 mm kg. 40
- Cuplă 6A—25A buc. 10
- Comutator aparent buc. 50
- idem calorici buc. 60
- idem C 40A 0120001 buc. 60
- idem C 40A 0120001 buc. 90
- idem C 63A 0120001 buc. 24
- idem C 63A 0220001 buc. 60
- Contacte fixw Dita 25 A buc. 50
- idem mobile 25A buc. 50
- idem fixe buc. 9
- Culegători rigizi 100 A buc. 14
- Cond. 4A—MF—250V/5/25775 buc. 100
- idem PS—0015—23,7 NF 250 V buc. 40
- Conductor AF PY 3×2,5 mm² ml. 110
- idem 2×4×2,5 ml. 140
- idem AF 500 6 mmp ml. 200
- idem AF 750 2,5 mmp ml. 300
- idem AF 500 2,5 4 mmp ml. 350
- idem F 500 — 10 mm² ml. 100
- idem FA100—3×16 mm² ml. 100
- idem FA 2×6 mm² ml. 500
- idem FA 1000V — 3×10 mm² ml. 80
- Diode KS 6060 TRAD buc. 4
- idem TU 34 FR buc. 20
- idem TU 28 buc. 6
- idem sig. MPR 315A buc. 380
- Întrerup. cimp. buc. 160
- Limitatori cursă 6131 buc. 16
- Microîntrerupători 5905 buc. 100
- idem 5908 buc. 150
- idem 5920—28 buc. 140
- idem 5941—47 buc. 40
- idem 5951 buc. 90
- Mufe diferite buc. 17
- Contactator MC 80 A—220 V buc. 20
- idem MC 100 A—220 V buc. 12
- idem MC 150 A—220 V buc. 14
- Mică bandă pomost kg. 9
- Patroane fuzibile 80 A buc. 800
- Perii colectoare 12×12×35 buc. 30
- idem OR 1 ep. 12,5×2×40 buc. 42
- idem 12,5×12×35 buc. 45
- idem 12,5×120×40 buc. 45
- idem 13×32×35 buc. 190
- idem 13×36×40 buc. 300
- idem 13×36×40 buc. 120
- idem 16×8×20 buc. 50
- idem 16×25×40 buc. 80
- idem 18×20×45 buc. 300
- idem 19×11×35 buc. 200
- idem 20×6×25 2 c.p. buc. 105
- idem 20×112×40 buc. 100
- idem 25×16×45 buc. 105
- idem 25×16×45 buc. 60
- idem 25×10×35 buc. 50
- idem 32×20×45 buc. 30
- Papuci al. pt. bransament Ø 16 buc. 160
- Releu termic TPT 114 buc. 8
- idem TRTP tip 134 buc. 2
- Lampă monobloc buc. 10
- Rezistențe RCG 105027 M 50%₀ buc. 5875
- idem RM 2091×3×1,942 buc. 14
- idem RM 2131×3×2036
- idem RM 1021×3×0,450
- idem RM 1111×3×0,090 buc. 3
- Tub copex Ø 13,5 ml. 170
- idem Ø 116 ml. 100
- Tub rulant impregnat 15×24 ; 15×22 ; 17×21 ; și 23×40 kg. 21
- idem 8×77 ; 10×13 ; 10×44 ; 10×160 kg. 8
- Burghie STAS 573 Ø 9 buc. 50
- idem Ø 15 buc. 10
- idem Ø 16 buc. 18
- idem Ø 17 buc. 5
- idem STAS 574 Ø 16 buc. 20
- idem Ø 18 buc. 8
- idem STAS 575 Ø 6 buc. 100
- idem Ø 12 buc. 50
- idem Ø 13 buc. 40
- idem Ø 16,5 buc. 50
- idem Ø 17,5 buc. 30
- idem Ø 20 buc. 100
- idem Ø 22 buc. 20
- idem Ø 24 buc. 40
- idem Ø 24,5 buc. 40
- idem Ø 25 buc. 30
- idem Ø 25,5 buc. 20
- idem Ø 26,5 buc. 30
- idem Ø 27 buc. 50
- idem Ø 27,5 buc. 30
- idem Ø 28 buc. 30
- idem Ø 29,5 buc. 10
- idem Ø 47 buc. 10
- idem Ø 51 buc. 4
- idem Ø 52 buc. 10
- idem Ø 52 buc. 10
- idem Ø 54 buc. 6
- idem Ø 55 buc. 4
- idem Ø 56 buc. 10
- idem Ø 57 buc. 4
- idem Ø 60 buc. 20
- idem Ø 61 buc. 3
- idem Ø 62 buc. 3
- idem Ø 63 buc. 3
- idem Ø 65 buc. 15
- idem 1114/A Ø 1 buc. 100
- idem 1,6 buc. 200
- idem 2,5 buc. 200
- idem 3,15 buc. 300
- idem 5 buc. 100
- idem 4 buc. 100
- Burghie STAS 6727 Ø 6 buc. 18
- idem Ø 7 buc. 104
- idem Ø 16 buc. 50
- idem Ø 17 buc. 10
- idem Ø 10 buc. 68
- idem Ø 27 buc. 10
- idem Ø 12 buc. 60
- idem Ø 14,5 buc. 70
- idem Ø 15,5 buc. 50
- idem Ø 13,5 buc. 25
- idem Ø 15 buc. 136
- idem Ø 24 buc. 30
- idem Ø 21 buc. 10
- idem Ø 18 buc. 25
- idem Ø 18,5 buc. 22
- idem Ø 19 buc. 28
- idem Ø 23 buc. 38
- idem Ø 11 buc. 25
- idem Ø 17 buc. 20
- idem Ø 18 buc. 70
- idem Ø 13 buc. 30
- idem Ø 14 buc. 120
- idem Ø 16 buc. 35
- idem Ø 19 buc. 32
- idem Ø 21 buc. 30
- idem Ø 24 buc. 10
- idem Ø 25 buc. 18
- idem Ø 7 buc. 15
- Alezor STAS 588 CM 80 buc. 2
- idem CM 100 buc. 2
- idem STAS 590 Ø 8,5 buc. 10
- idem Ø 13 buc. 5
- idem Ø 21 buc. 3
- idem Ø 21 buc. 10
- idem STAS 1263 Ø 24 buc. 45
- idem STAS Ø 13 buc. 5
- idem Ø 19 buc. 9
- idem Ø 22 buc. 4
- idem Ø 12 buc. 12
- idem Ø 50 buc. 1
- Filiere 1160 M 4 buc. 50
- idem M 5 buc. 50
- idem M 10 buc. 300
- idem M 12 buc. 100
- idem M 12×1,5 buc. 100
- idem M 18 buc. 100
- idem M 24×1 buc. 10
- idem M 27 buc. 50
- idem M 30×1,5 buc. 10
- idem M 33×1 buc. 9
- idem M 33×1,5 buc. 10
- idem M 36×1,5 buc. 7
- idem M 36×2 buc. 7
- idem M 36×3 buc. 9
- idem M 39×1,5 buc. 5
- idem M 40×1,5 buc. 5
- idem M 48×3 buc. 3
- idem M 42×3 buc. 3
- idem M 52×2 buc. 2
- Idem 2740 W 7/16 buc. 20
- Tarozi 1112 M 48×1,5 buc. 14
- idem 1153 M 14 buc. 100
- idem M 18 buc. 50
- idem STAS 7447 M 9 buc. 34
- idem M 10×1,25 buc. 54
- idem M 11 buc. 20
- Tarozi STAS 7447 M 52×2 buc. 2
- Freze STAS 580 Ø 50×4 buc. 10
- idem 63×5 buc. 5
- idem Ø 63×8 buc. 12
- idem Ø 80×10 buc. 10
- idem Ø 80×12 buc. 18
- idem Ø 80×14 buc. 4
- idem Ø 100×16 buc. 3
- idem Ø 100×18 buc. 3
- Freze 1159 Ø 63×1,6 buc. 30
- idem Ø 63×3 buc. 30
- idem Ø 80×2,5 buc. 10
- idem Ø 100×2,5 buc. 10
- idem Ø 125×1,5 buc. 10
- idem Ø 125×2 buc. 17
- idem Ø 125×1,6 buc. 10
- Freze 1682 Ø 6 buc. 10
- idem Ø 8 buc. 10
- idem Ø 10 buc. 15
- idem Ø 12 buc. 10
- idem Ø 14 buc. 15
- idem Ø 18 buc. 21
- idem Ø 22 buc. 11